

Prop. 1995/96:62

Regeringens proposition 1995/96:62

Ändringar i kapitaltäckningsreglerna m.m.

Prop.
1995/96:62

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 oktober 1995

Ingvar Carlsson

Göran Persson
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (kapitaltäckningslagen) innehåller bestämmelser som innebär att kreditinstitut och värdepappersbolag skall ha kapital som täcker bl.a. förluster som kan uppstå i handeln med finansiella instrument på grund av kursförändringar. I lagen föreskrivs vilka metoder som skall användas för att beräkna kapitalkravet för sådana risker (marknadsrisker). I propositionen föreslås att instituten, efter medgivande av Finansinspektionen, skall få använda andra metoder än de som anges i lagen för att beräkna kapitalkravet för positionsrisker i handelslagret och valutakursrisker i hela verksamheten.

Vidare föreslås vissa ändringar i kapitaltäckningslagens bestämmelser om beräkning av kapitalbasen, undantag från kapitaltäckningsreglerna för marknadsrisker och från begränsningsreglerna om stora exponeringar, finansiella företagsgrupper samt övervaknings- och kontrollsystem.

Härutöver föreslås vissa ändringar i bestämmelserna om offentliggörande av aktieinnehav (de s.k. flaggningsbestämmelserna) i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. Företag som ingår i en företagsgrupp skall inte längre behöva anmäla ett förvärv eller en överlåtelse av aktier om moderföretaget eller dess moderföretag gör anmälan. Vidare görs en justering i de bestämmelser som innebär att aktier som ägs av andra skall läggas samman med förvärvarens eller överlåtarens egna vid fullgörande av anmälningsskyldigheten. Ändringarna i flaggningsbestämmelserna innebär att anpassningen till EG:s regler görs tydligare.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1996.

Prop. 1995/96:62

Innehållsförteckning

Prop. 1995/96:62

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument	11
3	Ärendet och dess beredning.....	13
4	Andra metoder för beräkning av kapitalkravet för positions- och valutakursrisker	14
5	Justering av undantagsbestämmelsen i 2 kap. 4 § kapitaltäcknings- lagen 25	
6	Avräkning från kapitalbasen	26
7	Undantag från reglerna om begränsning av stora exponeringar	30
8	Utvidgning av kravet på system för övervakning och kontroll av ränterisker.....	34
9	Finansiella företagsgrupper	35
10	Ändringar i flaggningsbestämmelserna	38
11	Ekonomiska effekter av förslagen	43
12	Ikraftträdande.....	44
13	Författningskommentar.....	45
13.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.....	45
13.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument	47
Bilaga 1	Remitterade lagförslaget	50
Bilaga 2	Lagrådsremissens lagförslag	55
Bilaga 3	Lagrådets yttrande	60

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1995
Rättsdatablad

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1995/96:62

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,
2. lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.

2 Lagtext

Prop. 1995/96:62

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

dels att 2 kap. 4, 6 och 7 §§, 3 kap. 1 §, 5 kap. 4 §, 6 kap. 8 § samt 7 kap. 8 och 10 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 4 kap. 9 §, samt närmast före 4 kap. 9 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ och för valutakursrisker enligt 4 kap. 8 § som hänför sig till det handelslager som avses i 4 kap. 1 § beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar hänförliga till dessa

Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och fordringar hänförliga till dessa

1. normalt inte överstiger 5 % av summan av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen,

2. normalt inte överstiger ett belopp som motsvarar 15 miljoner ecu, samt

3. inte vid något tillfälle överstiger 6 % av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen och inte heller överstiger ett belopp som motsvarar 20 miljoner ecu.

6 §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 7 §. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 7 § och 5 kap. 4 § tredje stycket 2. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. I bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier, i sparbanker reservfonder, i föreningsbanker eget kapital med undantag för förlagsinsatser samt

i Svenska skeppshypotekskassans kassans reservfond. Från eget kapital skall undantas uppskrivningsfonder.

B. I banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond.

C. I banker och kreditmarknadsbolag kapitalandelen av det belopp som svarar mot bankens eller bolagets reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande.

Med supplementärt kapital avses värdet av förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år och med rätt till betalning först efter institutets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år får tas upp till ett belopp som motsvarar högst 20 % av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, efter medgivande av Finansinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

7 §

Från det egna kapitalet skall institutet räkna av förluster uppkomna under löpande räkenskapsår.

Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet.

Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av institutets eget kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klynvningsmetod.

Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet.

Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form (tillskott) i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd, om

1. institutets ägarandel överstiger 5 % av företagets kapital, eller

2. i det fall ägarandelen är mindre än enligt 1, tillskottet eller summan av tillskotten överstiger 5 % av det egna kapitalet eller de egna fonderna i företaget eller det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott överstiger 10 % av summan av institutets primära och supplementära kapital.

Avräkning skall inte göras för

tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

3 kap.

1 §

Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2 kap. 2 § bestäms i förhållande till ett instituts tillgångar och åtaganden som inte ingår i handelslagret. Tillgångar och åtaganden delas in i följande grupper:

A 1. Inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar.

3. Placeringar och fordringar för vilka en utländsk stat eller centralbank svarar, om placeringen eller fordran gäller i den utländska statens valuta och är refinansierad i samma valuta.

4. Övriga placeringar och fordringar för vilka svarar Europeiska gemenskaperna eller någon av de utländska stater eller centralbanker som regeringen föreskriver.

5. Placeringar och fordringar för vilka svarar en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver.

6. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1-5.

B 1. Placeringar och fordringar för vilka Allmänna pensionsfonden, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse svarar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svarar en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

3. Placeringar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka ett utländskt kreditinstitut svarar.

4. Placeringar och fordringar för vilka svarar ett utländskt kreditinstitut i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

5. Placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.

6. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1-5.

C. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom det uppskattade värde som institutet bestämt efter särskild

värdering.

D. Övriga placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

- sådana tillskott som enligt 2 kap. 7 § första och andra meningarna skall räknas av från kapitalbasen,
- sådana tillskott som avses i 2 kap. 7 § sista meningen,
- sådana icke likvida tillgångar som räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §,
- fordringar mot företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod,
- fordringar som har garanterats av ett företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

- sådana övertvärden och tillskott som enligt 2 kap. 7 § andra respektive tredje stycket skall räknas av från kapitalbasen,
- sådana tillskott som avses i 2 kap. 7 § fjärde stycket,
- sådana icke likvida tillgångar som räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §,
- sådana poster som inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt 5 kap. 4 § tredje stycket 2 och som räknats av från kapitalbasen,
- fordringar mot företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod,
- fordringar som har garanterats av ett företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod.

Vid bestämmandet av kapitalkravet skall tillgångarna och åtagandena tas upp till sammanlagt

- 0 % av summan av de poster som anges i första stycket A,
- 20 % av summan av de poster som anges i första stycket B,
- 50 % av summan av de poster som anges i första stycket C, samt
- 100 % av summan av de poster som anges i första stycket D.

4 kap.

Annan beräkningsmetod

9 §

Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, vid beräkning av kapitalkravet för sådana marknadsrisker som avses i 2-4 och 8 §§, använda annan metod än som anges där, om denna metod uppfyller de särskilda krav som rege-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Prop. 1995/96:62

ringen föreskriver.

5 kap.

4 §

Vid bestämmandet av ett instituts exponering enligt 1 och 3 §§ skall inte räknas in de poster som avses i 3 kap. 1 § första stycket A 2-6.

Vid valutatransaktioner omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning. Vid köp eller försäljning av finansiella instrument omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidpunkt då antingen betalning har skett eller de finansiella instrumenten har levererats.

Regeringen får föreskriva att även andra poster än dem som anges i första stycket inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt detta kapitel, om kreditrisken är låg.

Regeringen får föreskriva att även andra poster än dem som anges i första stycket inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt detta kapitel, om

1. kreditrisken är låg, eller
2. posterna räknats av från institutets kapitalbas.

Lydelse enligt prop. 1995/96:10

Föreslagen lydelse

6 kap.

8 §

I de fall som avses i 2 § får Finansinspektionen medge antingen att konsolidering sker på det sätt som anges i 7 § eller med tillämpning av kapitalandelsmetoden enligt 7 kap. 24-28 §§ årsredovisningslagen (1995:000).

När det finns ägarintresse i ett anknutet företag enligt 1 § andra stycket och i de fall som avses i 2 § får Finansinspektionen medge antingen att konsolidering sker på det sätt som anges i 7 § eller med tillämpning av kapitalandelsmetoden enligt 7 kap. 24-28 §§ årsredovisningslagen (1995:000).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

8 §

Finansinspektionen får medge att ett dotterföretag eller ett företag som det finns ägarintresse i enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 undantas vid beräkning enligt 6 kap. 3-5 §§ och utelämnas från sådan tillsynsredovisning som skall upprättas enligt 5

Finansinspektionen får medge att ett dotterföretag eller ett företag som det finns ägarintresse i enligt 6 kap. 1 § och 2 § första stycket 1 undantas vid beräkning enligt 6 kap. 3-5 §§ och utelämnas från sådan tillsynsredovisning som skall

§ om

upprättas enligt 5 § om

1. företaget är beläget i ett land utanför EES där det finns rättsliga hinder för överföring av nödvändig information,

2. företaget är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen, eller

3. en sammanställning av företagets finansiella ställning skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen.

Om ett dotterföretag som är institut är undantaget från beräkning eller utelämnat från tillsynsredovisningen enligt första stycket 2 eller 3, skall moderföretaget till Finansinspektionen lämna de upplysningar som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

10 §

Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall ha betryggande system för registrering och klassificering av kreditrisker, för övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar i verksamheten samt för beräkning av institutets eller den finansiella företagsgruppens finansiella positioner vid varje tidpunkt. Ett institut och *alla* företag i en finansiell företagsgrupp skall *vidare* ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker *samt* stora exponeringar och gruppbaserad redovisning i denna lag efterlevs.

Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall ha betryggande system för

1. registrering och klassificering av kreditrisker,

2. övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar *samt av ränterisker i hela verksamheten*, samt

3. beräkning av institutets eller den finansiella företagsgruppens finansiella positioner vid varje tidpunkt.

Ett institut och *övriga* företag i en finansiell företagsgrupp skall ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna i denna lag om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker, stora exponeringar och gruppbaserad redovisning efterlevs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

Prop. 1995/96:62

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

dels att 4 kap. 2 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 4 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
2 §¹

Vid tillämpning av 1 § skall följande aktier *likställas med* förvärvarens eller överlåtarens egna, nämligen sådana som ägs av

Vid tillämpning av 1 § skall följande aktier *räknas som* förvärvarens eller överlåtarens egna, nämligen sådana som ägs av

1. företag inom samma koncern som förvärvaren eller överlåtaren,
2. den som innehar aktier i bolaget för förvärvarens eller överlåtarens räkning,
3. den som med förvärvaren eller överlåtaren har träffat skriftlig överenskommelse att genom samordnat utövande av rösträtten inta en långsiktig gemensam hållning i fråga om bolagets förvaltning,

4. den för *vilkens* aktier förvärvaren eller överlåtaren har fått eller kommer att få utöva rösträtten,

4. den för *vars* aktier förvärvaren eller överlåtaren *eller något företag inom samma koncern som förvärvar eller överlåtaren* har fått eller kommer att få utöva rösträtten,

5. make eller sambo till förvärvaren eller överlåtaren,

6. omyndiga barn som står under förvärvarens eller överlåtarens vårdnad.

Med koncern avses i denna paragraf vad som anges i 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Med koncern avses i denna paragraf detsamma som i 1 kap. 5 och 6 §§ aktiebolagslagen (1975:1385). Vad som där sägs om moderbolag skall även tillämpas på fysiska personer och andra juridiska personer än aktiebolag.

2 a §

Företag som ingår i en sådan koncern som avses i 2 § andra stycket är befriat från anmälningsskyldighet enligt 1 §, om anmälan görs av moderföretaget eller, om detta i sin tur är ett dotterföretag, av dess eget moderföretag.

¹Senaste lydelse 1994:803.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Prop. 1995/96:62

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

3 Ärendet och dess beredning

Prop. 1995/96:62

En promemoria med förslag om ändringar i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag samt i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument har utarbetats inom Finansdepartementet (dnr Fi 95/4015).

Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*.

Promemorian har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av Sveriges Riksbank, Finansinspektionen, Bokföringsnämnden, Finansbolagens Förening, Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR), Näringslivets Börskommitté, OM Stockholm Aktiebolag, Stockholms Fondbörs Aktiebolag, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Sveriges Finansanalytikers Förening och Sveriges Industriförbund. Näringslivets Börskommitté och Sveriges Industriförbund har avgett gemensamt yttrande.

Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi 95/4015).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 21 september 1995 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 2*.

Lagrådet har den 2 oktober 1995 lämnat lagförslagen utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 3*.

4 Andra metoder för beräkning av kapitalkravet för positions- och valutakursrisker

Prop. 1995/96:62

Regeringens förslag: Kreditinstitut (dvs. banker, kreditmarknadsbolag och Svenska skeppshypotekskassan) och värdepappersbolag får, efter medgivande från Finansinspektionen, använda andra metoder än de som anges i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, för att dagligen beräkna kapitalkravet för positionsrisker och valutakursrisker.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i denna del tillstyrker förslaget. *Finansinspektionen* anser att den föreslagna lagbestämmelsen inte bör förenas med någon föreskriftsrätt för regeringen eller Finansinspektionen. Inspektionen menar att det i prövningen av om medgivande för ett institut att använda egna modeller skall lämnas slutligen ingår att ta ställning till vilka krav som skall vara uppfyllda. Inspektionen framför att andra krav och regler än dem som anges i Baselförslaget kan komma att gälla för värdepappersbolag. Det är därför enligt inspektionen angeläget att värdepappersbolagens möjligheter i detta avseende blir konkurrensneutrala i förhållande till andra värdepappersbolag främst inom EES. *Svenska Bankföreningen* tillstyrker förslaget men framhåller att tillämpning av egna modeller inte bör leda till högre kapitalkrav än vad som anges i EG-direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (93/6/EEG; det s.k. kapitalkravsdirektivet). Detta kan enligt Bankföreningen medföra att utvecklingen och användandet av egna modeller motverkas. *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att det inte finns anledning att införa Baselkommitténs förslag på krav för tillämpning av egna modeller tidigare än den tidpunkt kommittén själv föreslår, dvs. vid utgången av år 1997, eller innan dessa krav kommit till uttryck i kapitalkravsdirektivet. Fondhandlareföreningen hävdar vidare att de kvantitativa kriterierna för tillämpning av egna modeller är alltför långtgående och efterlyser större flexibilitet.

Bakgrund:

Prop. 1995/96:62

EG:s direktiv om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut

Genom direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut utvidgas EG:s kapitaltäckningsregler till att omfatta även s.k. marknadsrisker. De sedan tidigare gällande reglerna, nämligen direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG), omfattar bara kreditrisker. Genom kapitalkravsdirektivet görs de regler om kapitaltäckning för kreditrisker som finns i direktivet om kapitaltäckningsgrad tillämpliga på de flesta värdepappersföretag. Detta innebär att reglerna om kapitaltäckning för såväl kreditrisker som marknadsrisker blir enhetliga för värdepappersföretag och kreditinstitut.

I prop. 1994/95:50 Nya kapitaltäckningsregler m.m. (s. 159-203) lämnas en detaljerad redogörelse för kapitalkravsdirektivets regler om kapitaltäckning för marknadsrisker. Den redogörelse för direktivet som följer nedan är kortfattad och inriktad på de typer av marknadsrisker som här är av särskilt intresse, nämligen positionsrisker och valutakursrisker.

Enligt kapitalkravsdirektivet skall värdepappersföretag och kreditinstitut ha en kapitalbas som vid varje tidpunkt täcker bl.a. marknadsrisker i handelslagret och valutakursrisker i hela verksamheten. Syftet med kapitalkravet är att säkerställa att de angivna instituten – dvs. värdepappersföretag och kreditinstitut – har tillräckligt med kapital för att täcka förluster som kan uppstå till följd av kursförändringar på de finansiella marknaderna. Med marknadsrisker avses väsentligen positions- och valutakursrisker. Handelslagret utgörs huvudsakligen av finansiella instrument som instituten innehar på kort sikt för att göra en vinst eller för att skydda andra positioner i handelslagret.

Direktivet kräver att instituten har system som vid varje tidpunkt kan beräkna de finansiella positionerna med rimlig noggrannhet. Institutet skall vidare ha styrmedel samt förvaltnings- och redovisningsförfaranden som möjliggör kontroll av att de vid varje tidpunkt uppfyller kapitaltäckningskraven.

Instituten skall ha en kapitalbas som täcker de positionsrisker i räntebankknutna finansiella instrument (*ränterisker*) som ingår i deras handelslager. Ränteriskerna delas upp i två beståndsdelar, dels en specifik risk som utgörs av risker hänförliga till den emittent som gett ut de finansiella instrumenten, dels en generell risk som utgörs av risken för att det sker prisförändringar på räntemarknaden.

Enligt direktivet baserar sig beräkningen av kapitalkravet för den specifika risken på två faktorer, emittentens kreditvärdighet och den återstående löptiden för instrumenten. Vid beräkningen av kapitalkravet för den generella risken medger direktivet att antingen en löptidsbaserad metod eller, efter behörig myndighets medgivande, en durationsbaserad metod används. Den löptidsbaserade metoden bygger på att alla positioner viktas med utgångspunkt i instrumentets återstående löptid och räntesats. Ju längre instrumentets återstående löptid är desto större är dess vikt. Ett stort

viktal innebär högre krav på kapitaltäckning. Den durationsbaserade metoden syftar till att mäta instrumentets priskänslighet för ränteförändringar. Man utgår från marknadsvärdet på varje instrument och därefter beräknas dess avkastning fram till förfallodagen med ledning av gällande marknadspriser på avistamarknaden.

Enligt kapitalkravsdirektivet skall institutens kapitalbas också täcka positionsriskerna för aktier och aktieanknutna finansiella instrument (*aktiekursriskerna*) som ingår i deras handelslager. Även aktiekursriskerna består av två komponenter, den specifika risken och den generella risken. Kapitalkravet för den specifika risken syftar till att täcka de förluster som kan uppstå på grund av att kursen på en enskild aktie ändras till följd av faktorer som är relaterade till det bolag som gett ut aktien. Kapitalkravet för den specifika risken skall motsvara 4 % av institutets bruttoposition. Kravet får sättas ned (till 2 %) om institutets aktieportfölj uppfyller särskilda krav i fråga om säkerhet, likviditet och riskspridning. Kapitalkravet för den generella risken syftar till att täcka förluster som kan uppstå till följd av att prisnivån på aktiemarknaden ändras. Kapitalkravet för den generella risken skall motsvara 8 % av institutets nettoposition.

Institutens kapitalbas skall vidare täcka *valutakursriskerna* som de är utsatta för i hela sin verksamhet. Direktivet föreskriver att kapitalkravet för valutakursriskerna som huvudregel skall motsvara 8 % av den totala nettoposition som överstiger 2 % av institutets kapitalbas. Medlemsländerna ges möjlighet att ställa lägre kapitalkrav för bl.a. valutor som samvarierar i högre utsträckning än andra och som därmed kan vara mindre riskfyllda.

I direktivet ges en alternativ möjlighet att tillåta instituten att tillämpa en mer riskrelaterad beräkningsmetod vid beräkning av kapitalkravet för valutakursriskerna. Metoden innebär att effekterna av valutakursriskerna för en viss portfölj simuleras med hjälp av tidigare dataserier. Genom simuleringen uppskattas de risker som aktuella valutapositioner medför på grundval av observerade mönster för hur valutakursen varierar.

Kapitaltäckningslagen

I lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (kapitaltäckningslagen) har förts in kapitalkravsdirektivets bestämmelser om kapitalkrav för marknadsriskerna, däribland positionsriskerna och valutakursriskerna. De delar av lagen som behandlar dessa kapitalkrav träder i kraft den 1 januari 1996.

De bestämmelser i kapitaltäckningslagen som behandlar kapitalkravet för marknadsriskerna finns i 4 kap. Lagbestämmelserna anger på en generell nivå hur kapitalkravet för de olika typerna av marknadsriskerna skall beräknas. De i lagen allmänt hållna bestämmelserna kompletteras av mer detaljerade regler i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsriskerna (FFFS 1995:41).

I 4 kap. 2 § finns bestämmelser om beräkning av kapitalkravet för positionsriskerna i ränteanknutna finansiella instrument som ingår i handelslagret.

Enligt dessa skall antingen en löptidsbaserad eller en durationsbaserad metod tillämpas vid beräkningen av den generella risken.

Prop. 1995/96:62

Kapitalkravet för positionsrisk i aktier och aktierelaterade finansiella instrument som ingår i handelslagret regleras i 4 kap. 3 §. Bestämmelsen ger möjligheter att sätta ned kapitalkravet för den specifika risken om positionerna i aktier och aktierelaterade instrument uppfyller särskilda krav i fråga om säkerhet, likviditet och riskspridning.

För positionsrisk som uppstår vid garantigivning av emissioner får enligt 4 kap. 4 § nettopositionerna beräknas enligt en särskild metod i stället för de metoder som normalt gäller vid beräkning av positionerna för ränte- och aktiekursrisk.

För beräkning av kapitalkravet för valutakursrisk anges i 4 kap. 8 § två principer; en standardiserad metod och en simuleringsmetod. Enligt paragrafen krävs Finansinspektionens medgivande för att få tillämpa simuleringsmetoden.

Baselkommitténs förslag om kapitalkrav för marknadsrisk

Baselkommittén för banktillsyn är ett samarbetsorgan på bankområdet för centralbanker och andra tillsynsmyndigheter från G10-länderna. Kommittén har under våren 1995 remitterat ett reviderat förslag om kapitaltäckningsregler för marknadsrisk för internationellt verksamma banker. Baselkommittén har tidigare antagit regler om kapitaltäckning för kreditrisk. I det reviderade förslaget om kapitalkrav för marknadsrisk har kommittén beaktat önskemål från bankerna om att få tillämpa egna modeller vid beräkningen av kapitalkravet. Enligt förslaget tillåts bankerna att – som ett alternativ till de standardiserade modellerna – använda mer sofistikerade riskvärderingar (value at risk models) vid beräkning av kapitalkravet för marknadsrisk.

Beräkningen av riskerna för värdeförändringar i en banks positioner enligt egna riskvärderingsmodeller skall vara baserad på bankens statistiska analyser av de olika risker som föreligger vid handel med räntebankknutna instrument, aktier och valutor. I riskvärderingsmodellerna uppskattas de risker som är förknippade med bankens aktuella positioner på grundval av tidigare observerade kursförändringar.

För att en bank skall få tillämpa egna riskvärderingsmodeller krävs, enligt förslaget, ett uttryckligt medgivande från tillsynsmyndigheten. För att kunna lämna ett sådant medgivande skall tillsynsmyndigheten bl.a. ha försäkrat sig om att det i banken finns tillräckligt med kompetens för hantering av riskvärderingsmodeller och intern riskkontroll. Tillsynsmyndigheten kan även kräva av banken att den under en inkörningsperiod testat modellerna innan dessa används för beräkningen av kapitalkravet. Utöver detta skall banken uppfylla ett antal kvantitativa och kvalitativa kriterier vad gäller de egna riskvärderingsmodellerna. I förslaget preciseras dessa kriterier.

De *kvalitativa kriterierna* för riskvärderingsmodellerna innebär i korthet att banken måste ha en oberoende enhet (division) – avskild från de enheter

som sköter värdepappershandeln – som skall vara ansvarig för konstruktionen och införandet av riskvärderingsmodellerna. Enheten skall försäkra sig om att modellerna är en integrerad del av bankens dagliga hantering av riskerna i dess positioner, dvs. att det sker en daglig avstämning mellan värdeförändringar som modellerna anger och det faktiska utfallet. Enhetens arbete skall rapporteras direkt till ansvariga inom bankens ledning så att beslut om minskning av exponering vid behov kan tas snabbt. Riskvärderingsmodellerna skall användas i kombination med handels- och positionslimiter som beslutats av ledningen. Banken skall ha interna rutiner och kontroll för begränsning av riskexponering. Riskvärderingsmodellerna skall dokumenteras i handböcker samt vara lätt tillgängliga för handlarna och de ansvariga inom banken. En översyn av riskvärderingsmodellerna och bankens faktiska positioner skall göras regelbundet av revisorerna.

De *kvantitativa kriterierna* för tillämpning av riskvärderingsmodellerna kan sammanfattas enligt följande

- beräkningen av möjlig förändring i positionernas värde enligt riskvärderingsmodellerna skall ske dagligen,
- beräkningsperioden för innehav av positionerna skall motsvara minst 10 bankdagar och perioden för de historiska observationerna av ränte- och prisförändringar får inte understiga ett år, samt
- beräkningens tillförlitlighet skall motsvara ett ensidigt konfidensintervall på 99 %, vilket innebär att det på basis av historiska data får finnas högst 1 % risk för att den faktiska värdeförändringen i bankens positioner är större än den som modellen indikerar.

De värden som riskvärderingsmodellerna genererar för resp. riskkategori skall läggas samman genom enkel summering.

Om de kvantitativa och kvalitativa villkoren är uppfyllda får tillsynsmyndigheten ge en bank tillåtelse att använda egna riskvärderingsmodeller vid beräkning av kapitalkravet för marknadsrisker. Enligt förslaget skall tillsynsmyndigheten fordra att kapitalkravet motsvarar minst det högre beloppet av

- den föregående dagens beräkningsvärde enligt riskvärderingsmodellen, eller
- det genomsnittliga riskvärderingsvärdet för de föregående 60 bankdagarna multiplicerat med en faktor som motsvarar minst 3.

I förslaget sägs att tillsynsmyndigheterna skall kräva att en högre multipliceringsfaktor än 3 tillämpas för banker som använder sig av mindre träffsäkra riskvärderingsmodeller. Bankerna ges enligt förslaget även en möjlighet att beräkna kapitalkravet enligt en kombination av de standardiserade metoderna, vilka i huvudsak överensstämmer med kapitalkravsdirektivets metoder, och riskvärderingsmodellerna. I kommitténs förslag föreskrivs också att ett separat krav för den specifika risken i positionerna (ränte- och aktiekursrisker) skall ställas i de fall där denna risk inte ingår i bankens riskvärderingsmodeller. Kapitalkravet för den specifika risken får inte understiga hälften av det belopp som erhålls vid beräkning av kravet för den specifika risken enligt de standardiserade metoderna.

De föreslagna nya Baselreglerna om kapitaltäckning för marknadsrisker

avses bli antagna i slutet av år 1995. De skall vara införda i medlemsländernas nationella bestämmelser senast vid utgången av år 1997.

Prop. 1995/96:62

Förslag till övergångslösning

Mot bakgrund av att en anpassning av bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet till Baselförslagets regler om tillämpning av egna modeller vid beräkningen av kapitalkravet för marknadsrisker inte kan genomföras redan till den 1 januari 1996, då direktivet skall vara införlivat med medlemsländernas nationella lagstiftning, har bl.a. i EG:s Rådgivande bankkommitté förts diskussioner om en övergångslösning som skulle göra det möjligt att använda egna modeller innan direktivet har ändrats. Genom ett sådant arrangemang skulle bl.a. de institut som redan har utvecklat sofistikerade egna modeller för beräkning av marknadsrisker kunna använda sig av dessa. Instituterna skulle därmed undgå att drabbas av stora kostnader för att bygga upp nya system, anpassade till de beräkningsmodeller som kapitalkravsdirektivet anvisar.

Ett förslag till en övergångslösning har under våren 1995 lagts fram av Nederländerna. Enligt förslaget skall kreditinstitut och värdepappersföretag kunna dagligen beräkna kapitalkraven med hjälp av egna riskvärderingsmodeller i stället för att vid varje tidpunkt beräkna kraven enligt de metoder som direktivet anvisar. Beräkning av kapitalkravet med tillämpning av de i kapitalkravsdirektivet anvisade metoderna skall göras återkommande för att få fram riktmärkesvärden (benchmark requirements). De tidpunkter vid vilka riktmärkesvärdena skall räknas fram skall bestämmas av tillsynsmyndigheterna. Tidpunkterna skall väljas slumpmässigt i efterhand. Instituterna skall således göra en retroaktiv beräkning av kapitalkravet för positionerna i handelslagret med tillämpning av kapitalkravsdirektivets regler. Riktmärkesvärdet skall användas för att löpande spegla riskerna i institutets handelslager i förhållande till de egna modellerna, som tillämpas dagligen. Det skall krävas att institutet varje dag har tillräckligt kapital för att uppfylla det högsta av följande krav:

1. riktvärdet beräknat enligt kapitalkravsdirektivets standardmetoder,
2. riktvärdet enligt punkten 1 justerat med hänsyn till den förändring i kapitalkravet som tillämpningen av de egna modellerna gett från riktvärdestidpunkten till aktuell dag, och
3. tre gånger kapitalkravet beräknat enligt de egna modellerna.

Under hänvisning till innehållet i det ovan beskrivna förslaget har ordföranden i Rådgivande bankkommittén begärt ett uttalande från EG-kommissionen i frågan om det är förenligt med kapitalkravsdirektivet att låta kreditinstitut och värdepappersföretag – på sätt som anges i de föreslagna Baselreglerna – använda egna riskvärderingsmodeller vid beräkningen av kapitalkraven för marknadsrisker, närmare bestämt positions- och valutakursriskerna.

Kommissionen har i ett brev den 25 april 1995 under åberopande av ett utlåtande från kommissionens rättsenhet uttalat att det överlämnas åt

medlemsländernas tillsynsmyndigheter att efter prövning tillåta institut att använda andra metoder eller modeller än de som anvisas i kapitalkravsdirektivet för att beräkna kapitalkraven för positions- och valutakursrisker. En sådan tolkning stöds enligt utlåtandet från kommissionens rättsenhet av innehållet i artikel 4.5 i kapitalkravsdirektivet. Enligt den artikeln skall instituten ha system som gör det möjligt för dem att vid varje tidpunkt med rimlig exakthet beräkna sina finansiella positioner. Denna bestämmelse anger enligt utlåtandet klart att det kan finnas andra system som på ett korrekt sätt kan beräkna de relevanta riskerna. En förutsättning är emellertid att ett instituts kapitalbas alltid motsvarar eller överstiger kapitalkraven beräknade enligt de i bilagorna I och III till kapitalkravsdirektivet föreskrivna metoderna. Detta innebär enligt kommissionens rättsenhet att tillsynsmyndigheten i varje enskilt fall måste bedöma den alternativa modellen och vara övertygad om att institutet med tillämpning av en sådan modell fortlöpande kan uppfylla kapitalkraven som om dessa vore beräknade enligt de i direktivet föreskrivna metoderna. I utlåtandet sägs vidare att tillsynsmyndigheten – för att försäkra sig om att kapitalkraven enligt bilagorna I och III till kapitalkravsdirektivet fortlöpande uppfylls – skall kräva att instituten vid åtminstone två, slumpvis i efterhand valda, rapporteringstillfällen per år beräknar kapitalkraven i enlighet med de metoder som anges i dessa bilagor. Kommissionen understryker i sitt brev att det förslag som lagts fram i Rådgivande bankkommittén är en temporär lösning intill dess kapitalkravsdirektivet ändrats i enlighet med Baselförslaget.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med kravet på kapitaltäckning för positions- och valutakursrisker är att säkerställa att instituten har tillräckligt med kapital för att täcka förluster som kan uppstå till följd av ränte-, aktie- och valutakursförändringar. Institutet skall ha system som gör det möjligt att vid varje tidpunkt med rimlig exakthet beräkna och rapportera kapitalkravet.

Huvudprincipen för de metoder som anges i kapitaltäckningslagen för beräkning av kapitalkravet för positionsrisker i ränteanknutna finansiella instrument och aktier är att kapitalkravet beräknas i två steg. Först beräknas ett kapitalkrav för den specifika risken och sedan ett krav för den generella risken för positionerna i handelslagret. Det totala kapitalkravet för positionsrisker i handelslagret blir summan av kapitalkraven för dessa positioner. Också vid beräkningen av kapitalkravet för valutakursrisker tillämpas enligt huvudregeln en tvåstegsmetod.

Fördelarna med de *standardiserade metoderna* är att nivåerna på kapitalkravet och beräkningen av det blir enhetliga för instituten. Standardiseringen gör det också lättare att bedöma och jämföra kapitaltäckningen hos de finansiella instituten. Dessutom underlättas tillsynsmyndigheternas övervakning och kontroll av att bestämmelserna efterlevs. De standardiserade metoderna är emellertid förknippade med en del svagheter. Vid beräkningen av kapitalkravet för den generella risken tas t.ex. inte tillräcklig hänsyn till samvariationer mellan olika slag av instrument som kan ingå i ett instituts handelslager; samvariationer innebär att positionsriskerna under

vissa förutsättningar blir lägre för en väl diversifierad portfölj. I de standardiserade beräkningsmetoderna ingår vissa faktorer som är förhållandevis statiska, eftersom de inte kontinuerligt återspeglar plötsliga prisförändringar på ränte-, aktie- och valutamarknaderna. Vidare ger dessa metoder inte några incitament för instituten att utveckla mer sofistikerade modeller som bättre avspeglar de faktiska marknadsriskerna i deras positioner.

Enligt den övergångslösning som förespråkas av EG:s Rådgivande bankkommitté och som har sitt ursprung i Baselkommitténs förslag skall instituten av tillsynsmyndigheterna kunna tillåtas att – som ett alternativ till de standardiserade modellerna – använda egna riskvärderingsmodeller vid beräkning av kapitalkrav för marknadsrisker.

Jämfört med de standardiserade metoderna har *riskvärderingsmodellerna* vissa fördelar. Institutens exponering för marknadsrisker återspeglas med en högre noggrannhet eftersom det i riskvärderingsmodellerna kan tas hänsyn till samvariationer mellan olika slag av finansiella instrument som ingår i handelslagret. Enligt dessa modeller beräknas nämligen kapitalkravet för de positionsriskerna som ingår i institutets handelslager i sin helhet, i stället för att beräknas separat för varje enskilt slag av instrument. Detta innebär, eftersom beräkningen sker gemensamt för alla instrumenttyper, att det ges utrymme för en verklig utjämning av riskerna. Detta kan öka incitamentet för instituten att tillämpa en mer riskdiversifierad placeringspolicy. Enligt riskvärderingsmodellerna kommer kapitalkravet att minst vara i nivå med den totala risken. Handeln med finansiella instrument kan därmed bli mer kostnadseffektiv. Samtidigt innebär en tillämpning av riskvärderingsmodeller ökade incitament för instituten att förbättra den interna riskhanteringen och kontrollen.

Baselkommitténs arbete med kapitaltäckningsregler för marknadsrisker har bedrivits under lång tid. Bedömningen är att arbetet nu befinner sig i sitt slutskede. Ett förslag har remitterats internationellt över sommaren 1995. Avsikten är att de nya reglerna skall kunna antas mot slutet av år 1995. Reglerna avses vara införda i nationella bestämmelser senast vid utgången av år 1997.

De diskussioner som förts inom EG:s Rådgivande bankkommitté och EG-kommissionens besked till kommittén visar att det får anses förenligt med kapitalkravsdirektivet att tillåta instituten att vid de dagliga beräkningarna av kapitalkravet tillämpa egna riskvärderingsmodeller. Ett sådant tillvägagångssätt får emellertid ses som en övergångslösning i avvaktan på en revidering av direktivet med utgångspunkt i de kommande nya Baselreglerna.

Regeringen gör den bedömningen att flera av de övriga EU-länderna kommer att tillämpa den beskrivna övergångslösningen och därmed ge sina institut möjlighet att använda sig av egna modeller vid beräkningen av kapitalkravet för marknadsrisker. Av konkurrensskäl är det viktigt att också svenska kreditinstitut och värdepappersbolag som besitter de resurser som krävs för utveckling av egna riskvärderingsmodeller kan erbjudas möjligheten att använda sådana modeller. Ett annat viktigt skäl för att tillåta de

svenska instituten att använda riskvärderingsmodeller under övergångsperioden är att dessa modeller bättre än standardmetoderna avspeglar de marknadsrisker som instituten är exponerade för i sin dagliga verksamhet. Ett användande av riskvärderingsmodeller skulle därmed främja en bättre riskhantering inom instituten.

Kapitaltäckningslagen i sin nuvarande lydelse medger inte att egna modeller tillämpas. Kapitaltäckningslagen bör därför kompletteras med en bestämmelse som gör det möjligt för svenska kreditinstitut och värdepappersbolag att, efter Finansinspektionens medgivande, dagligen få beräkna kapitalkraven för positionsrisker i handelslagret och valutakursrisker i hela verksamheten med tillämpning av egna riskvärderingsmodeller i stället för att vid varje tidpunkt beräkna kraven enligt de metoder som nu anges i lagen.

Finansinspektionen bör i varje enskilt fall pröva och bedöma om de av instituten föreslagna egna beräkningsmodellerna kan anses vara tillräckliga för att möta de kapitalkrav som kapitalkravsdirektivet uppställer.

En förutsättning för inspektionens medgivande i ett enskilt fall bör vara att den alternativa metod som institutet tillämpar uppfyller särskilda kvantitativa och kvalitativa kriterier. Till grund för utformningen av dessa kriterier bör läggas Baselkommitténs förslag till regler avseende användningen av egna modeller för värdering av marknadsrisker. Innan dessa nya regler har antagits kan det av kommittén remitterade förslaget – jämte remissynpunkter som framförts på detta – tjäna som vägledning vid bestämmandet av kriterierna.

Den lagtekniska lösningen för att möjliggöra för svenska kreditinstitut och värdepappersbolag att använda sig av egna beräkningsmetoder bör vara följande. I kapitaltäckningslagen tas in en bestämmelse som anger att Finansinspektionen får medge att andra beräkningsmetoder för beräkningen av kapitalkravet för positionsrisker i handelslagret och valutakursrisker i hela verksamheten än dem som anvisas i 4 kap. 2-4 §§ resp. 8 § får användas. De närmare krav som behöver anges för användningen av egna beräkningsmetoder bör föreskrivas av regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen.

Finansinspektionen har invänt att den i samband med att medgivande lämnas ett institut att använda egna modeller även bör få pröva vilka krav som skall vara uppfyllda för att den egna modellen skall få användas, utan att dessa krav bestämts på förhand i föreskrifter. Enligt regeringens uppfattning är det emellertid angeläget att samtliga institut behandlas lika vid en prövning av förevarande slag. En förutsättning härför är att de grundläggande krav som bör vara uppfyllda för att få Finansinspektionens medgivande i det särskilda fallet, finns behandlade och redovisade i föreskrifter. Det ligger dock i sakens natur – eftersom riskvärderingsmodeller kan konstrueras på olika sätt – att den prövning Finansinspektionen skall göra måste innehålla sådana bedömningar som inte på ett uttömmande sätt kan tydliggöras i föreskrifter.

Av ett företag som fått inspektionens medgivande att tillämpa egna beräkningsmodeller för positionsrisker i handelslagret och valutakursrisker i hela

verksamheten bör krävas att det dagligen uppfyller visst kapitalkrav. Ett sådant krav kan utformas med ledning av den schablon som anges i det tidigare beskrivna nederländska förslaget om tillämpning av egna modeller. Enligt denna schablon skall institutet dagligen uppfylla det högsta kapitalkravet av följande alternativ:

1. riktvärdet beräknat enligt kapitalkravsdirektivets standardmetoder,
2. riktvärdet enligt punkten 1 justerat med hänsyn till den förändring i kapitalkravet som tillämpningen av de egna modellerna gett från riktvärdestidpunkten till aktuell dag, och
3. tre gånger kapitalkravet beräknat enligt de egna modellerna.

Vid den närmare utformningen av det dagliga kapitalkravet bör finnas frihet att i de ämnade föreskrifterna göra motiverade justeringar i den nämnda schablonen. Det grundläggande schablonmåttet bör därvid vara enhetligt för samtliga institut som tillämpar egna modeller.

Några remissinstanser har haft synpunkter på den närmare utformningen av de krav som bör ställas på institutens riskvärderingsmodeller och utformningen av det dagliga kapitalkravet vid användning av sådana modeller. Härvid har bl.a. framhållits att en tillämpning av egna riskvärderingsmodeller inte bör få resultera i ett strängare kapitalkrav än vad som följer av kapitaltäckningslagens nuvarande bestämmelser, om instituten skall uppmuntras att använda sofistikerade riskvärderingsmodeller. Dessa synpunkter tar inte sikte på de föreslagna nya bestämmelserna i kapitaltäckningslagen utan på innehållet i de föreskrifter som avses komplettera lagen. Vid utformningen av föreskrifterna får, mot bakgrund av vad som tidigare sagts beträffande Baselförslagets roll, övervägas om synpunkterna kan beaktas.

Finansinspektionen har i sitt remissvar anförts att för värdepappersbolag kan andra krav än dem som anges i Baselförslaget komma att gälla för beräkning av kapitalkravet för de aktuella riskerna. Inspektionen pekar på att värdepappersbolagens möjligheter att använda andra modeller för beräkning av kapitalkravet och rapporteringsfrekvensen för sådana beräkningar är beroende av reglerna i kapitalkravsdirektivet. Inspektionen menar att det är angeläget att värdepappersbolagens möjligheter i detta avseende blir konkurrensneutrala i förhållande till andra värdepappersbolag, främst inom EES. Nuvarande svenska bestämmelser om kapitaltäckning för kreditrisker är, liksom de bestämmelser om kapitaltäckning för marknadsrisker som träder i kraft den 1 januari 1996, enhetliga för samtliga institut, såväl kreditinstitut som värdepappersbolag. Regeringen anser att det för närvarande inte finns skäl att ändra på detta grundläggande synsätt som också präglar EG-direktivet om kapitalkrav. De nu föreslagna bestämmelserna skall ses som en övergångslösning och frågan om en eventuell framtida åtskillnad i behandlingen av kreditinstitut och värdepappersbolag kan, beroende på utfallet av det internationella arbetet, komma att tas upp i ett senare sammanhang.

De föreslagna bestämmelserna kan medföra ökade informationskrav för de institut som erhåller inspektionens tillstånd att använda egna riskvärderingsmodeller. I den mån behov föreligger av att meddela föreskrifter om en

sådan skyldighet får den föreskriftsrätt, som redan finns för Finansinspektionen i fråga om vilka upplysningar som inspektionen har rätt att kräva om bl.a. institutens verksamhet, anses vara tillräcklig för att ge inspektionen rätt att även reglera detta tillkommande informationskrav. Inspektionen ges därvid möjlighet att begära den information som är nödvändig för att utöva tillsyn och kontroll över att riskvärderingsmodellerna uppfyller de ställda kraven samt att beräkningarna är tillförlitliga.

Prop. 1995/96:62

5 Justering av undantagsbestämmelsen i 2 kap. 4 § kapitaltäckningslagen Prop. 1995/96:62

Regeringens förslag: Möjligheten enligt 2 kap. 4 § kapitaltäckningslagen att, med Finansinspektionens medgivande, beräkna kapitalkravet för marknadsrisker enbart enligt de kapitaltäckningsregler som gäller för kreditrisker skall inte omfatta valutakursrisker.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 4.6 i kapitalkravsdirektivet får behörig myndighet medge kreditinstitut och värdepappersföretag som har en låg omsättning i handelslagret att beräkna kapitalkravet för sådan verksamhet som hänför sig till handelslagret i enlighet med direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG), dvs. enligt reglerna om kapitaltäckning för kreditrisker, i stället för att göra det enligt bilagorna I och II till kapitalkravsdirektivet. I dessa bilagor behandlas kapitalkravet för positionsrisker resp. för avvecklings- och motpartsrisker samt s.k. andra risker.

Bestämmelsen i 2 kap. 4 § kapitaltäckningslagen upptar de undantagsmöjligheter från reglerna om kapitaltäckning för marknadsrisker som direktivet erbjuder institut med låg omsättning i handelslagret för beräkning av kapitalkravet för dessa risker. I paragrafen anges att denna möjlighet avser beräkning av kapitalkravet för positionsrisker, avvecklings- och motpartsrisker, s.k. andra risker samt *valutakursrisker i institutets handelslager*. Bestämmelsen träder i kraft den 1 januari 1996.

Det har uppmärksamats att den nämnda undantagsbestämmelsen i kapitaltäckningslagen – i förhållande till regeln i artikel 4.6 i kapitalkravsdirektivet – getts ett något för vitt tillämpningsområde. Direktivets regel medger nämligen inte att kapitalkravet för valutakursrisker får beräknas enligt de regler som gäller i fråga om kreditrisker. Detta framgår av att artikel 4.6 inte innehåller någon hänvisning till det avsnitt i direktivet som behandlar valutakursrisker (bilaga III). Av ingressen till direktivet framgår också att kapitaltäckningen för valutakursrisker alltid skall beräknas enligt kapitalkravsdirektivets regler.

Bestämmelsen i 2 kap. 4 § kapitaltäckningslagen bör med hänsyn här till justeras så att den, i likhet med kapitalkravsdirektivet, inte omfattar valutakursrisker. Kapitalkravet för sådana risker skall således beräknas enligt bestämmelserna i 4 kap. 8 §, vilka bygger på de regler som finns i bilaga III till kapitalkravsdirektivet.

6 Avräkning från kapitalbasen

Prop. 1995/96:62

Regeringens förslag: Bestämmelsen i 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen om avräkning från kapitalbasen av aktiekapital eller andra tillskott som ett institut (dvs. kreditinstitut och värdepappersbolag) gjort till försäkringsföretag eller företag som driver något slag av finansiell verksamhet skärps. Avräkning från kapitalbasen av sådana tillskott skall göras om institutets ägarandel i ett annat företag överstiger 5 % av kapitalet i det mottagande företaget. Uppgår ägarandelen till högst 5 % skall avräkning göras för tillskott om dessa överstiger 5 % av det egna kapitalet eller de egna fonderna i det mottagande företaget eller det sammanlagda bokförda värdet av tillskotten överstiger 10 % av summan av det primära och det supplementära kapitalet hos det tillskjutande institutet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Den lagtekniska lösningen är dock delvis en annan i promemoriaförslaget.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser berör inte förslaget i denna del. *Finansinspektionen* anser att den föreslagna lydelsen av bestämmelsen inte innebär en anpassning fullt ut till reglerna i punkterna 12 och 13 i artikel 2.1 i direktivet om kapitalbasen i kreditinstitut (89/299/EEG). Enligt inspektionen skall reglerna i punkt 12 i direktivet tolkas så att avräkning från kapitalbasen av tillskott i finansiella företag alltid skall göras i de fall ett institut har en ägarandel i ett annat företag som motsvarar mer än 10 % av det mottagande företags aktiekapital. Reglerna i punkt 13 innebär enligt inspektionen att i de fall institutets ägarandel motsvarar 10 % eller mindre av det mottagande företags aktiekapital skall avräkning alltid göras om de sammanlagda tillskotten i företag, i vilka ägarandelen uppgår till högst nämnda procentsats, överstiger 10 % av summan av institutets primära och supplementära kapital. Inspektionen föreslår att avräkning, utöver vad som föreskrivs i kapitalbasdirektivet, skall göras i de fall ett institut har en mindre ägarandel än 5 % eller inte har någon ägarandel alls i det mottagande företaget men har gjort tillskott som överstiger 5 % av det egna kapitalet eller de egna fonderna i det mottagande företaget. Slutligen anser inspektionen att storleken av ett instituts andel av röstetalet i förhållande till det totala röstetalet i det företag som mottar tillskott, i frågor om avräkning, bör jämföras med storleken av institutets ägarandel av aktiekapitalet. *Svenska Bankföreningen* anser att den hittillsvarande utformningen av lagtexten står i bättre överensstämmelse med artikel 2 i kapitalbasdirektivet. Bankföreningen framhåller dock att gränsen för undantag från avräkning i det enskilda fallet, enligt direktivet, endast skall relateras till ägarandel och att lagtexten därför bör ändras i detta avseende. Vidare ifrågasätter föreningen varför gränsen för inträde av avräkningsskyldigheten skall vara 5 % av det mottagande företags kapital

i stället för den gräns om 10 % som föreskrivs i direktivet. Föreningen ser inte något motiv till denna snävare begränsning och föreslår att gränsen skall sättas till 10 %.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet om kapitalbasen i kreditinstitut anger bl.a. i artikel 2 vilka poster som skall ingå i kapitalbasens primära och supplementära kapital. Av punkterna 9-13 i denna artikel framgår i vilka fall avräkning skall göras från kapitalbasen.

Enligt *punkten 12* skall avdrag göras för sådana ägarposter i andra kreditinstitut och finansiella institut som motsvarar mer än 10 % av det mottagande institutets kapital, fordringar med efterställd rätt till betalning och för sådana i artikel 3 i samma direktiv nämnda instrument som ett kreditinstitut innehar hos andra kreditinstitut och finansiella institut, i vilka kreditinstitutet har en ägarandel som i varje enskilt fall motsvarar mer än 10 % av kapitalet.

Enligt *punkten 13* skall avdrag göras för sådana ägarposter i andra kreditinstitut och finansiella institut som motsvarar högst 10 % av det mottagande institutets kapital, fordringar med efterställd rätt till betalning samt sådana i artikel 3 nämnda instrument som ett kreditinstitut innehar hos andra kreditinstitut och finansiella institut än dem som avses i punkt 12 och som tillsammans överstiger 10 % av det egna institutets kapitalbas beräknad före avdrag för posterna enligt punkterna 12 och 13.

Motsvarande bestämmelser i den svenska lagstiftningen finns i 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen. Paragrafen säger att institut (dvs. kreditinstitut och värdepappersbolag) från summan av det primära och det supplementära kapitalet skall räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av det mottagande företagets eget kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av det tillskjutande institutets eget kapital eller egna fonder.

Bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 1995. Den ersatte då motsvarande bestämmelser om avräkning från kapitalbasen som fanns i bl.a. 2 kap. 9 a § bankrörelselagen (1987:617) och som tillkom i samband med att i huvudsak enhetliga bestämmelser om kapitaltäckning för kreditrisker år 1990 infördes för banker, finansbolag, fondkommissionsbolag, kreditaktiebolag och hypoteksinstitut. Dessa bestämmelser byggde på av Baselkommittén för banktillsyn år 1988 presenterade rekommendationer om gemensamma kapitaltäckningsregler för internationellt verksamma banker samt på de förslag till kapitaltäckningsregler som då fanns inom EG. I motiven till de svenska bestämmelserna anfördes att den föreslagna gränsen för när avräkning skulle ske av smärre aktietillskott – 5 % av det mottagande företagets eget kapital eller motsvarande – stämde relativt väl med den gräns som valts inom EG och som satts vid 10 % av företagets på visst sätt beräknade kapital (prop. 1989/90:43 s. 98 och 99).

Det har uppmärksamats att avräkningsbestämmelserna i 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen i vissa fall inte uppfyller det minimikrav om av-

räkning som följer av punkterna 12 och 13 i artikel 2.1 kapitalbasdirektivet. Om tillskotten i andra företag är mindre än 5 % av dessa företags egna kapital men tillsammans överstiger 10 % av kapitalet i det institut som gör tillskotten skall enligt direktivregeln (punkten 13) avdrag göras för dessa tillskott. Enligt den aktuella bestämmelsen i kapitaltäckningslagen behöver emellertid inget avdrag göras. Detta innebär att kapitaltäckningslagen i det här avseendet är lindrigare än vad kapitalbasdirektivet tillåter. I kapitaltäckningshänseende är det nämligen en fördel för institutet om det inte behöver räkna av ett tillskott i ett annat företag. En avräkning innebär ju i praktiken att tillskottet måste kapitaltäckas till 100 % mot i annat fall betydligt lägre procentsatser.

Av motiven till de gamla bestämmelserna om avräkning från kapitalbasen framgår att avsikten med dem var att avräkning skulle göras även för små tillskott som uppgick till högst 5 % av det mottagande företags eget kapital, nämligen om summan av sådana tillskott uppgick till mer än 10 % av institutets eget kapital eller egna fonder (prop. 1989/90:43 s. 111). Detta blev dock inte entydigt uttryckt i lagtexten. Bestämmelsen i 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen bör därför ändras i detta hänseende.

Som Finansinspektionen framhållit i sitt remissvar bör bestämmelsen i 2 kap. 7 § ändras även i andra avseenden för att fullt ut anpassas till punkterna 12 och 13 i kapitalbasdirektivet bl.a. vad gäller att frågan om avräkning i första hand skall relateras till hur stor ägarandel ett institut har i ett annat företag i förhållande till det företags kapital. Utgångspunkt vid bedömningen av frågan om avräkning skall göras i det enskilda fallet bör vara om denna ägarandel är större eller mindre än 5 %. Punkterna 12 och 13 ställer upp olika förutsättningar för om avräkning skall ske beroende på storleken av ett instituts ägarandel. Dessa förutsättningar bör komma till klart uttryck i paragrafen. Vidare bör, såsom inspektionen förordat, avräkning därutöver ske av tillskott som i det enskilda fallet eller tillsammans överstiger 5 % av det mottagande företags eget kapital eller egna fonder även i fall då ägarandelen uppgår till högst 5 %. Det senare utgör en skärpning i förhållande till direktivtexten men följer av den nuvarande lydelsen av bestämmelsen i 2 kap. 7 §.

Bestämmelsen i 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen bör med hänsyn till vad som nu sagts justeras så att den uppfyller avräkningsreglerna i punkterna 12 och 13 i artikel 2.1 i kapitalbasdirektivet.

Finansinspektionen har i sitt remissvar föreslagit att med ägarandel bör jämföras ett instituts andel av röstetalet i förhållande till det totala röstetalet i företaget. Förslaget går utöver vad som krävs enligt kapitalbasdirektivet och skulle, om det införs, innebära en ytterligare skärpning av nuvarande regler. Eftersom förslaget inte varit föremål för remissbehandling medför kravet på beredning att en sådan ändring inte kan vidtas i förevarande lagstiftningsärende.

Svenska Bankföreningen har ifrågasatt varför gränsen för skyldigheten att göra avräkning för tillskott skall vara 5 % av det mottagande företags egna kapital i stället för den gräns på 10 % som föreskrivs i kapitalbasdirektivet. Som nämnts sattes gränsen vid 5 % när de gamla

bestämmelserna tillkom. Regeringen ser ingen anledning att nu frånga den gränsen, som lämnats oförändrad när bestämmelserna nyligen fördes över till kapitaltäckningslagen. Det kan tilläggas att EG-direktivet uttrycker det minimikrav i fråga om avräkning från kapitalbasen som måste tillämpas i nationell lagstiftning. Det är således förenligt med direktivet att införa ett för instituten strängare krav.

Prop. 1995/96:62

Även ett par andra justeringar av bestämmelsen i 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen bör göras i detta sammanhang. Gränsen för det sammanlagda värdet av tillskotten i andra företag bör inte relateras till institutets "eget kapital eller egna fonder" utan till summan av institutets primära och supplementära kapital. Detta överensstämmer bättre med innehållet i punkten 13 i artikel 2.1 i kapitalbasdirektivet, eftersom 10 %-gränsen där kopplas till institutets kapitalbas beräknad före avdragen enligt punkterna 12 och 13 i samma artikel. Enligt punkten 11 i artikel 2.1 skall avdrag göras för reella förluster under löpande räkenskapsår. Innehållet i denna punkt bör föras in i 2 kap. 7 §.

7 Undantag från reglerna om begränsning av stora exponeringar

Prop. 1995/96:62

Regeringens förslag: Exponeringar, som räknats av från ett kreditinstitut eller värdepappersbolags kapitalbas, får undantas vid bestämmandet av institutets stora exponeringar. Sådana exponeringar skall undantas från kapitaltäckning för kreditrisker.

Promemorian innehåller inte något sådant förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anför i sitt remissvar att bestämmelserna om stora exponeringar i kapitaltäckningslagen bör kompletteras i fråga om den möjlighet som erbjuds i EG-direktivet om stora exponeringar att från reglerna om begränsning av stora exponeringar undanta poster som täcks av eget kapital. Härigenom kan institut som så önskar från kapitalbasen räkna av poster som ingår i institutets exponeringar gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning. Inspektionen lämnar i remissvaret förslag på de lagändringar som krävs för ändamålet. *Svenska Bankföreningen* anser att den möjlighet som ges i direktivet om stora exponeringar att avräkna stora exponeringar mot kapitalbasen bör införas i de svenska lagbestämmelserna.

Skälen för regeringens förslag: I kapitaltäckningslagen finns bestämmelser om begränsningar och rapportering av kreditinstitut och värdepappersbolags stora exponeringar. Lagreglerna, som trädde i kraft den 1 januari 1995, svarar mot bestämmelserna i EG-direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG). Direktivet föreskriver en skyldighet för kreditinstitut att lämna uppgift om sina exponeringar och att begränsa storleken av sådana exponeringar. En exponering anses stor när den uppgår till 10 % eller mer av institutets kapitalbas. Enligt huvudregeln får värdet av ett instituts exponering gentemot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning inte överstiga 25 % av institutets kapitalbas. Ett instituts stora exponeringar får sammanlagt uppgå till högst 800 % av kapitalbasen.

Bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar kompletteras av bestämmelser i direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (93/6/EEG). Genom artikel 5.1 i kapitalkravsdirektivet görs bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar tillämpliga även på värdepappersföretag.

Med exponering avses enligt definitionen i artikel 1 h i direktivet om stora exponeringar de tillgångsposter och poster utanför balansräkningen som avses i artikel 6 i direktivet 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut och i bilaga I och III till detta direktiv utan tillämpning av de vikttalet eller risknivåer som anges där. Artikel 1 h säger vidare att alla poster som i sin helhet täcks av eget kapital får – efter medgivande av de behöriga myndigheterna – undantas från bestämmelserna om exponeringar under förutsättning att detta egna kapital inte ingår i beräkningen av

kapitaltäckningsgraden eller andra beräkningskvoter för övervakning som fastställts i gemenskapslagstiftning.

Prop. 1995/96:62

Medlemsstaterna får, enligt bestämmelsen i artikel 4.7 i direktivet om stora exponeringar, helt eller delvis undanta vissa exponeringar från begränsningsreglerna i direktivet. Undantagen avser exponeringar för vilka det finns betryggande säkerhet i form av bl.a. garantier eller olika former av värdepapper.

De svenska bestämmelserna som behandlar stora exponeringar finns i 5 kap. kapitaltäckningslagen. De inledande paragraferna innehåller bl.a. regler om begränsning av stora exponeringar samt en definition av begreppet stor exponering. I 5 kap. 4 § anges poster som inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar. Enligt paragrafens första stycke skall vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt 5 kap. 1 och 3 §§ inte räknas in de poster som anges i 3 kap. 1 § första stycket A 2-6 samma lag, dvs. poster som skall viktas till noll vid kapitalkravsberäkningen. De angivna posterna överensstämmer med de poster som räknas upp i artikel 4.7 a-g i direktivet om stora exponeringar. Regeringen får enligt en bestämmelse i tredje stycket föreskriva att även andra poster än dem som anges i första stycket får undantas från tillämpningen av begränsningsreglerna om stora exponeringar, om kreditrisken är låg. Enligt motiven till denna bestämmelse tar föreskriftsrätten sikte på övriga i artikel 4.7 i direktivet om stora exponeringar uppräknade poster med låg kreditrisk. I motiven refereras vidare den del av bestämmelsen i artikel 1 h i direktivet som säger att alla poster som i sin helhet täcks av eget kapital med de behöriga myndigheternas medgivande får undantas från begränsningsreglerna om stora exponeringar under förutsättning att detta egna kapital inte ingår i beräkningen av kapitaltäckningsgraden eller andra beräkningskvoter för övervakning som fastställts i gemenskapslagstiftningen (prop. 1994/95:50 s. 315).

Enligt bestämmelsen i 7 kap. 18 § andra stycket kapitaltäckningslagen får regeringen överlåta sin föreskriftsrätt till Finansinspektionen. Vidare finns i 7 kap. 17 § 6 ett bemyndigande för regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen att meddela föreskrifter om hur exponeringarna skall värderas vid beräkningen av ett instituts exponeringar enligt 5 kap. 1 och 3 §§. Efter delegation har Finansinspektionen utfärdat föreskrifter och allmänna råd om stora exponeringar (FFFS 1994:44). I föreskrifterna behandlas i 5 § exponeringar som inte skall rapporteras. Bland dessa anges poster som i sin helhet skall räknas av från institutets primära och supplementära kapital enligt 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen och enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för kreditrisker (FFFS 1994:43). Vidare anges poster som inte skall räknas in enligt 5 kap. 4 § samma lag med visst angivet undantag.

Såsom Finansinspektionen påtalat bör vissa kompletteringar göras i kapitaltäckningslagen för att bereda svenska institut tillfälle att fullt ut kunna använda sig av den möjlighet som artikel 1 h i direktivet erbjuder vad gäller att vid beräkningen av institutets exponeringar undanta poster som

täcks av eget kapital. I Finansinspektionens tidigare beskrivna föreskrifter sägs bl.a. att från begränsningsreglerna om stora exponeringar skall undantas poster som i sin helhet *skall* räknas av från institutets primära och supplementära kapital i enlighet med 2 kap. 7 § kapitaltäckningslagen. Sådana poster skall inte heller rapporteras till inspektionen. Bestämmelserna i 2 kap. 7 § har beskrivits närmare under avsnitt 6. Någon bestämmelse som svarar mot innehållet i inspektionens föreskrifter finns emellertid inte i kapitaltäckningslagens regler om begränsning av stora exponeringar.

Det står svenska kreditinstitut och värdepappersbolag fritt att även göra *andra* avräkningar från kapitalbasen än dem som anges i 2 kap. 7 §. Enligt 5 kap. 4 § tredje stycket får regeringen föreskriva att även andra poster än dem som anges i första stycket samma paragraf får undantas från reglerna om begränsning av stora exponeringar. Såsom framgått ovan har regeringen i samband med tillkomsten av den bestämmelsen uttalat att här avses bl.a. sådana poster som täcks av eget kapital enligt de villkor som anges i artikel 1 h i direktivet om stora exponeringar. Omfattningen av det bemyndigande som getts regeringen i tredje stycket att utfärda föreskrifter synes emellertid vara otillräcklig för att rätt kunna genomföra den aktuella direktivbestämmelsen. För att tydliggöra för instituten att endast sådana exponeringar som i sin helhet räknats av från kapitalbasen – även om någon skyldighet till avräkning inte finns i kapitaltäckningslagen – kan komma i fråga bör bestämmelsen i 5 kap. 4 § tredje stycket därför kompletteras så att denna förutsättning kommer till klart uttryck i lagtexten. Härigenom uppnås i detta avseende full överensstämmelse med bestämmelsen i artikel 1 h i direktivet om stora exponeringar.

Eftersom undantagsmöjligheten i tredje stycket omfattas av regeringens eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionens föreskriftsrätt, finns enligt regeringens uppfattning inte skäl att låta varje enskilt avräkningsfall bli föremål för Finansinspektionens prövning och medgivande. Den föreslagna ändringen skapar i stället förutsättningar för regeringen eller Finansinspektionen att i föreskriftsform göra det möjligt för institut, som räknat av exponeringar från kapitalbasen, att vid bestämmandet av institutets exponeringar inte behöva räkna med sådana poster som i sin helhet täckts av eget kapital.

För att tydliggöra att kapitalbasens sammansättning påverkas även i de fall ett institut väljer att undanta vissa poster från begränsningsreglerna om stora exponeringar med stöd av den föreslagna kompletteringen i 5 kap. 4 § bör ett tillägg göras till bestämmelsen i 2 kap. 6 §, vars första stycke beskriver kapitalbasens sammansättning. Enligt denna bestämmelse utgörs kapitalbasen av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 2 kap. 7 §. Genom tillägget görs klart att kapitalbasens storlek även kan minska till följd av att ett institut väljer att – efter motsvarande avräkning från kapitalbasen – undanta vissa poster från beräkningen av stora exponeringar enligt 5 kap. 4 §.

Som en följd av de nu föreslagna justeringarna bör en ändring göras även i bestämmelserna om beräkning av kapitalkravet för kreditrisker i 3 kap. 1 §

kapitaltäckningslagen. Enligt huvudregeln i första stycket skall kapitalkravet för kreditrisker bestämmas i förhållande till ett företags tillgångar och åtaganden som inte ingår i handelslagret. I paragrafens första stycke delas dessa tillgångar och åtaganden in i olika riskviktningsgrupper. I andra stycket behandlas fordringar som skall undantas från kapitaltäckning. För att undvika att sådana exponeringar som räknats av från kapitalbasen blir föremål för kapitaltäckning för kreditrisker bör bestämmelsen i andra stycket – på det sätt som Finansinspektionen framhållit – kompletteras så att kapitaltäckning inte krävs för exponeringar som undantagits från begränsningsreglerna om stora exponeringar och från beräkningen av kapitalbasen.

Prop. 1995/96:62

8 Utvidgning av kravet på system för övervakning och kontroll av ränterisker

Prop. 1995/96:62

Regeringens förslag: Kreditinstitut och värdepappersbolag skall ha system för övervakning och kontroll av – förutom marknadsrisker och stora exponeringar – ränterisker i hela verksamheten.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Kapitalkravsdirektivet föreskriver i artikel 4.4 att institut (kreditinstitut och värdepappersföretag) som omfattas av direktivet skall inrätta övervaknings- och kontrollsystem för ränterisken i institutets hela verksamhet och att dessa system skall övervakas av behörig myndighet. I ingressen till direktivet sägs att tillgängligheten i alla institut till system för intern övervakning och styrning av ränterisknivåer avseende hela verksamheten är särskilt viktig för att minimera sådana risker.

7 kap. 10 § kapitaltäckningslagen innehåller bestämmelser om övervaknings- och kontrollsystem som skall finnas i kreditinstitut och värdepappersbolag samt i det företag i en finansiell företagsgrupp som skall upprätta gruppbaserad redovisning. Betyggande sådana system skall finnas för registrering och klassificering av kreditrisker, för övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar i verksamheten samt för en fortlöpande beräkning av finansiella positioner. Bestämmelsen bygger på regler i kapitalkravsdirektivet (bl.a. artikel 4.4), direktivet 92/121/EEG om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar och direktivet 92/30/EEG om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (se prop. 1994/95:50 s. 325). Bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 1995 såvitt avser kreditrisker, stora exponeringar och gruppbaserad redovisning. I fråga om marknadsrisker sker ikraftträdandet den 1 januari 1996.

Med marknadsrisker avses i kapitaltäckningslagen – med undantag för valutakursrisker som omfattar ett instituts hela verksamhet – bara sådana risker som är hänförliga till handelslagret, t.ex. positionsrisker för ränteanknutna finansiella instrument (4 kap. 2 §). Som nämnts föreskrivs i artikel 4.4 i kapitalkravsdirektivet att övervakning- och kontrollsystem skall finnas för ränterisken i ett instituts hela verksamhet. Eftersom bestämmelsen i 7 kap. 10 § kapitaltäckningslagen kräver system för övervakning och kontrollsystem av marknadsrisker, dvs. enbart sådant som är hänförligt till handelslagret, uppfylls inte kravet i direktivets artikel 4.4. fullt ut. Därför bör ett tillägg göras i lagbestämmelsen som innebär att sådana system skall finnas inte bara för ränterisken i ett instituts handelslager utan i hela dess verksamhet.

9 Finansiella företagsgrupper

Prop. 1995/96:62

Regeringens förslag: Finansinspektionen får vidgade möjligheter att medge att ett – i en finansiell företagsgrupp ingående – anknutet företag som det finns ägarintresse i konsolideras enligt klyvningsmetoden eller kapitalandelsmetoden.

Finansinspektionen får möjlighet att medge att alla typer av dotterföretag eller företag som det finns ägarintresse i undantas från sammanställningen och utelämnas från den gruppbaseade redovisningen.

Promemorian innehåller inte något sådant förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper bör ändras så att anknutna företag alltid skall konsolideras. Vidare anför inspektionen att det bör införas regler som gör det möjligt för inspektionen att medge konsolidering genom klyvnings- eller kapitalandelsmetoden i ytterligare fall och att medge undantag från gruppbasead redovisning i flera fall än de som nu anges i lagen.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen har beretts tillfälle att yttra sig över de förslag som här tas upp med utgångspunkt i Finansinspektionens remissvar.

Skälen för regeringens förslag: EG-direktivet om gruppbasead tillsyn över kreditinstitut (92/30/EEG) har införlivats genom bestämmelser i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (prop. 1994/95:50, bet. 1994/95:NU12, rskr. 1994/95:164).

Anknutna företag i en finansiell företagsgrupp

I 6 kap. 1 och 2 §§ kapitaltäckningslagen har införts ett nytt begrepp, finansiell företagsgrupp (prop. 1994/95:50 s. 248 och 249). När en sådan finansiell företagsgrupp föreligger skall även ett s.k. anknutet företag ingå (se 6 kap. 1 § andra stycket resp. 2 § andra stycket). Med anknutet företag förstås enligt 1 kap. 1 § 9 kapitaltäckningslagen ett svenskt eller utländskt företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller bedriva annan liknande verksamhet som har samband med ett eller flera kreditinstituts, värdepappersbolags eller motsvarande utländska företags huvudsakliga verksamhet. Det förutsätts således att det redan föreligger en finansiell företagsgrupp för att ett anknutet företag skall kunna ingå i gruppen. En finansiell företagsgrupp kan med andra ord inte bestå av enbart ett finansiellt företag och ett anknutet företag. Bestämmelserna i kapitaltäckningslagen motsvaras av artikel 5.5 i direktivet.

Finansinspektionen har i sitt remissvar anfört att bestämmelserna i 6 kap. 1 § andra stycket och 2 § andra stycket bör ändras så att en finansiell

företagsgrupp skall föreligga redan om ett dotterföretag är ett anknutet företag. Enligt inspektionen finns inga skäl för att undanta ett anknutet företag från tillsynen på gruppnivå enbart av det skälet att en finansiell företagsgrupp av annan anledning inte föreligger. Finansinspektionen menar att den eventuella skärpning som en sådan bestämmelse kan komma att medföra såvitt avser kapitalbasens storlek på gruppnivå, uppvägs av att inspektionens tillsyn över den finansiella företagsgruppen underlättas. Ändringen torde inte heller, enligt inspektionen, medföra att konkurrensförmågan hos svenska institut i förhållande till motsvarande utländska företag försämrats i någon avgörande utsträckning.

Finansinspektionens förslag går i denna del utöver vad som krävs enligt direktivet. Av ingressen till direktivet framgår emellertid att medlemsländerna kan tillämpa lämpliga metoder för tillsyn över företagsgrupper som har en struktur som inte omfattas av direktivet. Det är således i och för sig möjligt att införa en regel med den innebörd inspektionen föreslår. Förslaget skulle, om det införs, innebära en skärpning av nuvarande regler. Eftersom förslaget inte varit föremål för remissbehandling medför kravet på beredning att en sådan ändring inte kan tas upp i det förevarande lagstiftningsärendet.

Konsolidering av anknutna företag

Enligt huvudregeln i 6 kap. 6 § kapitaltäckningslagen skall vid upprättandet av gruppbaserad redovisning för en finansiell företagsgrupp fullständig konsolidering ske av alla företag som ingår i den finansiella företagsgruppen. Detta medför att anknutna företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i (jfr 1 kap. 1 § 10) och som skall ingå i en finansiell företagsgrupp enligt 6 kap. 1 § andra stycket skall konsolideras fullständigt. Undantag görs enligt 6 kap. 7 § i den angivna lagen för ägarintressen i s.k. samriskföretag (jfr 6 kap. 1 § första stycket 2) där konsolideringen skall ske med användande av klyvningsmetoden.

Under förutsättning att en finansiell företagsgrupp föreligger enligt 6 kap. 2 § kapitaltäckningslagen får Finansinspektionen enligt 6 kap. 8 § samma lag medge att konsolidering sker enligt klyvnings- eller kapitalandelsmetoden. Om ett anknutet företag ingår i en finansiell företagsgrupp enligt 6 kap. 2 § andra stycket får således inspektionen medge att företaget inte behöver konsolideras fullständigt.

Finansinspektionen har i sitt remissyttrande anfört att 6 kap. 8 § kapitaltäckningslagen bör ändras så att inspektionen ges möjlighet att medge att konsolidering av ägarintressen i anknutna företag får ske med användande av klyvnings- eller kapitalandelsmetoden även i de fall ett sådant företag ingår i en finansiell företagsgrupp enligt 6 kap. 1 § andra stycket.

Den av Finansinspektionen föreslagna ändringen kan inte anses strida mot direktivet om gruppbaserad tillsyn (jfr artikel 5.5). Ändringen är närmast till fördel för instituten. Regeringen finner att ändringen är

motiverad att göra.

Prop. 1995/96:62

6 kap. 8 § kapitaltäckningslagen bör således ändras så att ägarintressen i anknutna företag kan konsolideras fullständigt eller, efter Finansinspektionens medgivande, med användande av klyvningsmetoden eller kapitalandelsmetoden.

Undantag från gruppbaserad tillsyn

Enligt artikel 3.3 i direktivet om gruppbaserad tillsyn får ett kreditinstitut, ett finansiellt institut eller ett anknutet företag undantas från reglerna om gruppbaserad tillsyn när institutet eller företaget är ett dotterföretag eller ett företag i vilket ägarintresse innehas under vissa angivna förutsättningar. Undantagen avser bl.a. sådana fall då det föreligger rättsliga hinder mot att få information om ett institut eller ett företag eller då detta är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen.

Enligt 7 kap. 8 § kapitaltäckningslagen får Finansinspektionen medge att ett dotterföretag eller ett ägarintresse i ett samriskföretag får undantas från sammanställning eller utelämnas från gruppbaserad redovisning, om förutsättningar motsvarande dem som anges i direktivet föreligger.

Finansinspektionen anser att bestämmelsen bör ändras för att möjliggöra för inspektionen att medge undantag även för andra ägarintressen än ägarintressen i samriskföretag.

Såsom bestämmelsen i kapitaltäckningslagen har utformats innebär den att ett anknutet företag kan undantas från den gruppbaserade tillsynen om det är ett dotterföretag men däremot inte om det är ett företag som det finns ägarintresse i. Av förarbetena till lagen framgår emellertid att avsikten varit att möjligheterna till undantag skall gälla både för dotterföretag och för företag vari ägarintresse föreligger (prop. 1994/95:50 s. 257). 7 kap. 8 § kapitaltäckningslagen bör därför ändras så att Finansinspektionen kan medge undantag beträffande alla dotterföretag och alla företag som det föreligger ägarintresse i, om någon av de förutsättningar som anges i paragrafen är för handen.

Regeringens förslag: En lättnad i bestämmelserna om offentliggörande av ändringar i större aktieinnehav i noterade bolag (de s.k. flaggningsbestämmelserna) införs för dotterföretag i en koncern. Om flaggningsskyldighet föreligger för ett dotterföretag men skyldigheten fullgörs av moderföretaget inom koncernen skall dotterföretaget inte behöva anmäla förvärvet eller överlåtelsen. Bestämmelsen är tillämplig även när "moderföretaget" är en fysisk person eller en annan juridisk person än ett svenskt bolag.

Vidare görs ändringar i de bestämmelser som innebär att aktier som ägs av andra skall läggas samman med förvärvarens eller överlåtarens egna vid bestämmandet av om flaggningsskyldighet föreligger. Ändringarna är delvis redaktionella men innebär även en anpassning till den nya koncerndefinition i aktiebolagslagen som regeringen föreslagit i prop. 1995/96:10.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag vad gäller undantaget från flaggningsskyldighet för dotterföretag. Dessutom föreslås att föreskrifterna om koncerner i sammanläggningsreglerna och den hänvisning som där görs till aktiebolagslagens koncerndefinition utgår. I stället innebär förslaget att aktier som innehas av företag som kontrolleras av förvärvaren eller överlåtaren skall räknas som förvärvarens eller överlåtarens egna vid tillämpning av flaggningsreglerna. Vidare föreslås en legaldefinition på vad som skall förstås med kontrollerat företag.

Remissinstanserna: Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och, i viss mån, Stockholms Fondbörs Aktiebolag anser att flaggningsreglerna bör ändras också på så sätt att den som flaggar i enlighet med de rekommendationer som ges ut av Näringslivets Börskommitté (NBK) skall anses ha uppfyllt lagens krav på offentliggörande av aktieinnehav. Vidare ifrågasätter Sveriges Aktiesparares Riksförbund att koncerndefinitionen ersätts med begreppet kontrollerat företag. Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) framför liknande synpunkter och anser att hänvisning i stället bör ske till den koncerndefinition som regeringen föreslagit i prop. 1995/96:10 Års- och koncernredovisning. Sveriges Industriförbund och Näringslivets Börskommitté avstyrker att hänvisningen till koncerner ersätts med en hänvisning till ägarkontrollerade företag. De menar därvid bl.a. att hänvisningen till aktier som innehas av kontrollerade företag innebär en lindring jämfört med nuvarande ordning. Lindringen består i att ett moderföretags aktieinnehav enligt förslaget inte skall beaktas när ett dotterföretag förvärvar eller överlåter aktier.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om offentliggörande av ändringar i större aktieinnehav i noterade bolag, s.k. flaggningsregler, infördes den 1 januari 1993 i 4 kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. De nya bestämmelserna innebar att reglerna i

EG-direktivet om sådana uppgifter som skall offentliggöras vid förvärv eller avyttring av ett större innehav i ett börsnoterat bolag (88/627/EEG; det s.k. flaggningsdirektivet) fördes in i den svenska lagstiftningen. Några smärre justeringar av flaggningsbestämmelserna gjordes ett år senare, när EES-avtalet trädde i kraft.

Flaggningsbestämmelserna i lagen om handel med finansiella instrument innebär i korthet följande. Fysiska och juridiska personer som förvärvar eller överlåter aktier i ett svenskt aktiebolag som har gett ut aktier som är inregistrerade vid en börs inom EES eller som, utan att vara inregistrerade, är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats i Sverige är skyldiga att inom sju dagar anmäla överlåtelsen eller förvärvet till bolaget och berörd börs eller marknadsplats. Om aktierna är inregistrerade vid utländsk börs, skall anmälningsskyldigheten i stället för till börsen fullgöras till Finansinspektionen. Anmälningsskyldighet inträder endast när vissa angivna gränsvärden passeras i förhållande till röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Förändringen skall därefter inom nio dagar offentliggöras av börsen, den auktoriserade marknadsplatsen eller Finansinspektionen. Om så inte sker åligger det bolaget att offentliggöra affären. I vissa situationer likställs aktier som innehas av annan med förvärvarens eller överlåtarens.

Vid sidan av lagen finns en kompletterande självreglering i form av en rekommendation rörande offentliggörande vid förvärv och överlåtelser av aktier m.m. Rekommendationen, som ges ut av Näringslivets Börskommitté (NBK) sedan början av 1980-talet, utgör en del av det kontrakt som ingås mellan Stockholms Fondbörs Aktiebolag och de bolag som har sina aktier inregistrerade eller noterade vid börsen.

Enligt artikel 6 i flaggningsdirektivet skall den som förvärvar eller avyttrar större innehav vara befriad från anmälningsskyldigheten i vissa fall. Artikel 6 gäller för företag inom sådana företagsgrupper som enligt EG:s sjunde bolagsrättsliga direktiv (83/349/EEG) skall upprätta en sammanställd redovisning. Innebörden av artikeln är att det räcker om moderföretaget till det företag som har gjort affären lämnar uppgift om förändringen, även om flaggningskyldigheten i och för sig ankommer på dotterföretaget. Om moderföretaget i sin tur är ett dotterföretag räcker det om anmälan görs av dess moderföretag.

Det finns inte någon koncerndefinition i det sjunde bolagsrättsliga direktivet. I stället sker en avgränsning av vilka företagsgrupper som skall vara skyldiga att lämna en sammanställd redovisning.

Aktiebolagslagens koncerndefinition skiljer sig delvis från definitionen av redovisningsskyldig företagsgrupp i det sjunde bolagsrättsliga direktivet. Bland annat innebär direktivets bestämmelser att en sådan företagsgrupp föreligger även när flera oberoende ägarföretag träffar avtal om att genom samordnat utövande av rösträtten inta en långsiktig gemensam hållning i fråga om bolagets förvaltning. Vidare omfattas de fall där ägarföretaget genom föreskrift i dotterföretagets bolagsordning eller genom avtal med dotterföretaget tillförsäkras ett bestämmande inflytande över dess verksamhet.

Regeringen har i prop. 1995/96:10 Års- och koncernredovisning före-

slagit att den svenska koncerndefinitionen anpassas till EG:s regler, närmare bestämt den avgränsning av vilka företagsgrupper som är skyldiga att lämna en sådan sammanställd redovisning som anges i det sjunde bolagsrättsliga direktivet.

Syftet bakom flaggningsdirektivet är att öka genomlysningen av ägarförhållandena i börsnoterade bolag. Artikel 6 skall ses mot bakgrund av att moderföretag inom koncerner i vissa situationer kan tänkas fullgöra anmälningsskyldighet som egentligen ankommer på ett dotterföretag. Ett krav på att även dotterföretaget i sådana situationer skall ge in en anmälan skulle leda till ett onödigt dubbelarbete. I sådana fall skall det enligt direktivet räcka om moderföretaget, eller om detta i sin tur är ett dotterföretag, dess moderföretag gör en anmälan.

Svensk lag bör anpassas så att överensstämmelse uppnås med undantaget i artikel 6 i flaggningsdirektivet. Undantaget gäller enligt direktivet endast sådana företagsgrupper som enligt det sjunde bolagsrättsliga direktivet omfattas av skyldighet att upprätta en sammanställd redovisning. Det finns emellertid inte anledning att inskränka tillämpningen av bestämmelsen endast till de fall där moderföretaget är ett svenskt aktiebolag. Skälen för undantaget gör sig lika starkt gällande oavsett i vilket land företagen inom företagsgruppen har sina bolagsrättsliga hemvist. Detta gäller även om hela företagsgruppen hör hemma i annat land än Sverige.

I 4 kap. 2 § lagen om handel med finansiella instrument anges ett antal situationer där annans aktieinnehav skall likställas med förvärvarens eller överlåtarens eget vid tillämpningen av bestämmelserna om anmälningskyldighet. En sådan situation är då aktier innehas av företag inom samma koncern. Koncernbegreppet är därvid, enligt hänvisning i andra stycket, detsamma som i 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385). Hänvisningen till aktiebolagslagens koncerndefinition innebär, vad gäller företag som är moderbolag inom koncernen, att endast svenska aktiebolag omfattas av bestämmelsen.

Även i flaggningsdirektivet anges ett antal situationer där annans aktieinnehav skall likställas med förvärvarens eller överlåtarens. Artikel 7 föreskriver bl.a. att sådan sammanläggning skall ske beträffande rösträtt som innehas av ett företag som står under ägarkontroll av den anmälningspliktiga fysiska eller juridiska personen. Vad som avses med ägarkontrollerat företag framgår av artikel 8.1. Där sägs att ett ägarkontrollerat företag är ett företag i vilket en fysisk eller juridisk person

a. innehar en majoritet av de röster som tillkommer aktieägare eller delägare, eller

b. har rätt att utse eller avsätta en majoritet av befattningshavarna i förvaltnings-, lednings- och kontrollorganen och samtidigt är aktieägare eller delägare i företaget, eller

c. är aktieägare eller delägare och på grund av avtal med andra aktieägare eller delägare i företaget ensam disponerar en majoritet av röstetalet.

Enligt artikel 8.2 skall även sådan rösträtt m.m. som andra kontrollerade företag har beaktas vid bedömningen av om ägarkontroll föreligger. Om således en fysisk person tillsammans med ett ägarkontrollerat företag

innehär en majoritet av rösterna i ett företag, skall även det senare företaget anses vara ägarkontrollerat av den fysiska personen. Vidare skall sådan rösträtt m.m. som tillkommer annan som handlar i eget namn men för moderföretagets eller något annat ägarkontrollerat företags räkning medräknas. Detta innebär att även ägarinflytande som utövas via bulvaner skall beaktas.

Det skulle kunna övervägas att i enlighet med vad som sägs i promemorian ersätta hänvisningen till koncernförhållanden i 4 kap. 2 § första stycket 1 lagen om handel med finansiella instrument med en regel som närmare anknyter till flaggningsdirektivets bestämmelser om ägarkontrollerade företag. Att märka är emellertid att en sådan ordning skulle innebära en lindring i flaggningsskyldigheten jämfört med vad som gäller för närvarande. Flaggningsdirektivets reglering innebär nämligen att ett moderföretags aktieinnehav inte skall beaktas när ett dotterföretag förvärvar eller överlåter aktier i samma bolag. En sådan regel kan vara motiverad om moderföretaget i en sådan situation är skyldigt att anmäla dotterföretagets aktieaffär. Enligt svensk lag är emellertid endast dotterföretaget anmälningsskyldigt i nu nämnda fall. Tillämpade på svenska förhållanden skulle därför flaggningsdirektivets regler om ägarkontrollerade företag kunna leda till att en transaktion inte offentliggörs trots att företagsgruppens samlade innehav passerar någon av de i lagen angivna gränserna. Denna brist har under remissbehandlingen påpekats av Sveriges Industriförbund och Näringslivets Börskommitté. Regeringen ansluter sig till dessa synpunkter och anser därför att hänvisningen till koncerner bör behållas i lagtexten.

Som nämnts har regeringen nyligen i en proposition föreslagit ändringar i aktiebolagslagens koncerndefinition. Ändringarna innebär i korthet att sådana företagsgrupper som enligt det sjunde bolagsrättsliga direktivet är skyldiga att upprätta en sammanställd redovisning utgör en koncern. Den nya koncerndefinitionen täcker in alla sådana situationer där ett företag enligt definitionen i flaggningsdirektivet är att anse som ägarkontrollerat. Om således ett företag med tillämpning av bestämmelserna i flaggningsdirektivet skulle vara att anse som ägarkontrollerat skall också en koncern anses föreligga.

Genom att i 4 kap. 2 § andra stycket lagen om handel med finansiella instrument hänvisa till den nya koncerndefinitionen i aktiebolagslagen uppnås således överensstämmelse med vad som sägs i flaggningsdirektivet om ägarkontrollerade företag. För att även andra situationer än de där moderföretaget är ett svenskt aktiebolag skall täckas in bör emellertid i förtydligande syfte anges att moderföretaget i flaggningssammanhang även kan vara en fysisk person eller en annan juridisk person än ett svenskt aktiebolag.

Flera remissinstanser menar att lagens flaggningsföreskrifter och den rekommendation som ges ut av Näringslivets Börskommitté bör anpassas till varandra. Även om rekommendationen som regel uppställer strängare krav finns det situationer där anmälningsskyldighet måste fullgöras enligt båda regelsystemen. Enligt remissinstanserna leder detta till omotiverade

administrativa svårigheter för främst de börsbolag som enligt fondbörsens inregistreringskontrakt är skyldiga att följa rekommendationen. Prop. 1995/96:62

Regeringen har i och för sig viss förståelse för de synpunkter som i denna del har framförts från remisshåll. För att en sådan anpassning skall kunna ske krävs emellertid en mer omfattande översyn av lagbestämmelserna om flaggning. Någon ändring kan därför inte göras i detta sammanhang.

11 Ekonomiska effekter av förslagen

Prop. 1995/96:62

De här föreslagna ändringarna i kapitaltäckningsreglerna vad gäller egna riskvärderingsmodeller, förutsätter att instituten, för att kunna använda de alternativa beräkningsmetoder som dessa regler erbjuder, antingen redan har installerat eller kommer att införa avancerade riskvärderingssystem av en annan karaktär än de riskhanteringssystem som behövs för att hantera de metoder som anvisas i direktivet 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

De svenska institut som är verksamma på de internationella finansiella marknaderna har redan utvecklat eller påbörjat utvecklingen av egna modeller för hantering och kontroll av marknadsrisker. De institut som ännu inte har utvecklat egna riskmodeller har möjlighet att antingen investera i en ny teknik för beräkning av kapitalkravet enligt riskvärderingsmodeller eller tillämpa de metoder som nu anges i kapitaltäckningslagen. Vid tillämpning av riskvärderingsmodeller kommer installation av ny teknik att medföra en hög initialkostnad för instituten. Samtidigt kommer institutens interna hantering och kontroll av de risker som de är utsatta för i sin dagliga verksamhet att förbättras med den nya tekniken. Detta leder till att marknadsaktörernas förtroende ökar, vilket är väsentligt för institut som agerar i en marknad präglad av konkurrens.

För Finansinspektionens del kommer ändringarna i lagstiftningen att innebära bl.a. följande. Inledningsvis kommer visst föreskriftsarbete att bli nödvändigt. Ändringarna kommer även att innebära att inspektionen åläggs att pröva och behandla ansökningar från instituten om tillstånd att få använda egna beräkningsmetoder. Kostnaden för detta arbete bör, liksom andra tillståndsärenden som inspektionen handlägger, finansieras genom att en särskild avgift tas ut av de sökande instituten. Avgiftens storlek bestäms i enlighet med lämplig avgiftsklass i avgiftsförordningen. Avgiftsinkomsterna tas upp på inkomstitel på statsbudgeten.

Beträffande den löpande tillsynen innebär förslaget att en mer krävande uppgift läggs på inspektionen, eftersom det torde vara mer komplicerat att övervaka och följa upp institutens tillämpning av egna beräkningsmetoder jämfört med om de standardiserade metoder som kapitaltäckningslagen anvisar används.

Regeringen beslutade den 16 mars 1995 att inspektionen skall genomgå fördjupad anslagsprövning inför perioden 1997-1999. Regeringen har för avsikt att i en sådan prövning långsiktigt analysera ambitionsnivå och resursbehov för den finansiella tillsynen. Regeringen avser att återkomma i frågan om utökat anslag behövs för inspektionen med anledning av de förändringar som här föreslås.

12 Ikraftträdande

Prop. 1995/96:62

Bestämmelserna i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag har delvis trätt i kraft den 1 januari 1995. Det gäller bl.a. bestämmelserna om beräkning av kapitalbasen, kapitaltäckning för kreditrisker samt om stora exponeringar. Bestämmelserna om kapitaltäckning för marknadsrisker träder i kraft den 1 januari 1996.

De ändringar som nu föreslås berör både bestämmelser som har trätt i kraft och sådana som träder i kraft först vid det kommande årsskiftet. Regeringen föreslår att ändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1996. Även de föreslagna ändringarna i lagen om handel med finansiella instrument bör träda i kraft den dagen.

13 Författningskommentar

Prop. 1995/96:62

13.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

2 kap. 4 §

För att nå överensstämmelse med bestämmelsen i artikel 4.6 i kapitalkravsdirektivet, begränsas institutens möjligheter att beräkna kapitalkravet med avseende på marknadsrisker enbart enligt de kapitaltäckningsregler som gäller för kreditrisker till att gälla positionsrisker, avvecklings- och motpartsrisker samt s.k. andra risker i ett instituts handelslager. Kapitalkravet för ett instituts valutakursrisker i hela verksamheten skall beräknas uteslutande enligt reglerna i 4 kap. 8 § kapitaltäckningslagen som bygger på bestämmelserna i bilaga III till kapitalkravsdirektivet.

Vidare har en mindre justering av texten gjorts genom att orden oreglerade fordringar ersatts med endast ordet fordringar. Avsikten med denna ändring är inte att uppnå en förändring i sak. Uttrycket oreglerade fordringar har befunnits något vilseledande eftersom med fordringar här endast avses sådana som ännu inte betalats, oberoende av om fristen härför har löpt ut eller gäldenären enligt avtal har viss tid på sig att betala.

2 kap. 6 §

I paragrafen lämnas en beskrivning av kapitalbasens sammansättning. I *första stycket* anges att kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 7 §, dvs. för bl.a. vissa tillskott i företag som bedriver finansieringsverksamhet. Här har lagts till en hänvisning till bestämmelserna om undantag från begränsningsreglerna om stora exponeringar i 5 kap. 4 § tredje stycket 2, enligt vilken regeringen får föreskriva att poster som räknats av från ett instituts kapitalbas inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts stora exponeringar. Detta innebär att ett institut vid bestämmandet av kapitalbasen alltid måste beakta sådana poster som undantagits från tillämpningen av begränsningsreglerna om stora exponeringar.

Av 7 kap. 17 § 1 samt 3 § förordningen (1994:2024) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag följer att närmare föreskrifter om hur kapitalbasen skall beräknas enligt 2 kap. 6 och 7 §§ meddelas av Finansinspektionen.

2 kap. 7 §

I paragrafen har vissa redaktionella ändringar gjorts genom att paragrafen delats upp i flera stycken.

I det nya *första stycket* har gjorts ett tillägg som innebär att avräkning skall göras för förluster uppkomna under löpande räkenskapsår. Denna bestämmelse svarar mot punkten 11 i artikel 2.1 i direktivet om kapitalbasen i kreditinstitut (89/299/EEG).

Det nya *andra stycket* motsvarar första meningen i nuvarande 2 kap. 7 §. Paragrafen har i det nya *tredje stycket* ändrats för att anpassas till innehållet i punkterna 12 och 13 i artikel 2.1 i kapitalbasdirektivet.

Ändringarna har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 6).

3 kap. 1 §

I paragrafen finns bestämmelserna om beräkning av kapitalkravet för kreditrisker. Paragrafens *andra stycke* behandlar fordringar som skall undantas från kapitaltäckning. Bestämmelsen har kompletterats med sådana fordringar som enligt regeringens eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionens föreskrifter får undantas vid beräkningen av ett instituts exponeringar enligt 5 kap. 4 § tredje stycket 2 och som i sin helhet täcks av eget kapital.

Bestämmelsen har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 7).

4 kap. 9 §

Paragrafen, som är ny, öppnar en möjlighet för instituten att, efter särskild prövning och medgivande av Finansinspektionen, såsom ett komplement till de metoder som kapitalkravsdirektivet erbjuder och som föreskrivs i kapitaltäckningslagen, använda egna metoder för att dagligen beräkna kapitalkravet för positionsrisker i handelslagret och för valutakursrisker i hela verksamheten.

Bestämmelsen har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 4).

5 kap. 4 §

I paragrafens första stycke behandlas sådana poster som inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar. I *tredje stycket* anges att regeringen får föreskriva att även andra poster än dem som anges i paragrafens första stycke får undantas från tillämpningen av begränsningsreglerna om stora exponeringar. För att göra anpassningen till artikel 1 h i direktivet om stora exponeringar tydligare har ett tillägg gjorts för fordringar som i sin helhet täcks av eget kapital, dvs. som har räknats av från institutets kapitalbas såväl på grund av en bestämmelse i 2 kap. 7 §

som utan föreskrift i kapitaltäckningslagen. Vidare har i samma stycke gjorts en redaktionell ändring i form av en punktindelning för att tydliggöra att fråga är om två olika situationer.

Prop. 1995/96:62

6 kap. 8 §

Paragrafen har ändrats så att Finansinspektionen har möjlighet att medge att alla anknutna företag som det finns ägarintresse i kan konsolideras enligt klyvningsmetoden eller kapitalandelsmetoden.

7 kap. 8 §

Paragrafen har ändrats så att Finansinspektionen har möjlighet att medge undantag från sammanställningen och utelämnande i den gruppbaseade redovisningen för alla typer av dotterföretag eller företag som det finns ägarintresse i.

7 kap. 10 §

I paragrafen har gjorts ett tillägg för att bestämmelsen bättre skall överensstämma med artikel 4.4 i kapitalkravsdirektivet. Tillägget innebär att institutten åläggs att inrätta betryggande övervaknings- och kontrollsystem för ränterisken i institutets hela verksamhet, inte bara i handelslagret som den nuvarande lydelsen anger.

I bestämmelsen har vidare gjorts en redaktionell justering vad gäller punkt- och styckeindelning samt vissa språkliga ändringar. Slutligen har den nya punkten 2 ändrats på så sätt att bestämningen av marknadsrisker och stora exponeringar till institutets verksamhet tagits bort. Eftersom det av den förevarande lagen framgår att marknadsrisker beräknas i ett instituts handelslager och att stora exponeringar gäller ett instituts hela verksamhet avses därmed ingen saklig förändring utan endast en förenkling av texten.

13.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

4 kap. 2 §

Ändringen i *första stycket* är delvis redaktionell. Genom ändringen i *fjärde punkten* klargörs att även sådan rösträtt som på grund av skriftligt avtal tillkommer ett dotterföretag till den som förvärvat eller överlåtit aktier skall beaktas vid bedömningen av frågan om anmälningsskyldighet föreligger. Ändringen innebär en anpassning till de krav som uppställs i

flaggningsdirektivet.

Prop. 1995/96:62

Ändringen i *andra stycket* är delvis föranledd av regeringens förslag att den nuvarande koncerndefinitionen i aktiebolagslagen (1975:1385) skall ersättas med en definition som närmare ansluter till sådana företagsgrupper som enligt det sjunde bolagsrättsliga direktivet är skyldiga att upprätta en sammanställd redovisning (se prop. 1995/96:10). Hänvisningen innebär att samtliga aktier som innehas av företag inom en sådan koncern skall ses som en enhet vid bedömningen av om flaggningsskyldighet föreligger för något av företagen inom koncernen.

Flaggningsreglerna gäller generellt för samtliga fysiska och juridiska personer. Enligt förslaget till ny koncerndefinition i aktiebolagslagen kan emellertid ett moderföretag endast utgöras av ett svenskt aktiebolag. I *andra stycket* har därför i klargörande syfte angetts att koncerndefinitionen i flaggningssammanhang även skall vara tillämplig när moderföretaget är en fysisk person eller en annan juridisk person än ett svenskt aktiebolag. Detta innebär bl.a. att även utländska rättssubjekt kan vara moderföretag vid tillämpning av flaggningsreglerna. Något behov av en precisering när det gäller dotterföretag finns inte, eftersom alla juridiska personer, oavsett nationalitet, kan vara dotterföretag enligt koncerndefinitionen i aktiebolagslagen.

Hänvisningen till 1 kap. 6 § aktiebolagslagen innebär till att börja med att även aktieinnehav som innehas av den som handlar i eget namn men för en annan fysisk eller juridisk persons räkning skall beaktas vid bedömningen av om en koncern föreligger. En liknande regel finns i punkten 2 i första stycket. Att märka är emellertid att den bestämmelsen avser de sammanläggningsregler som gäller för bedömningen av om anmälningsskyldighet föreligger. Den föreskrift om bulvaner som föreslås införd genom 1 kap. 6 § första stycket aktiebolagslagen gäller frågan om när en koncern skall anses föreligga. Hänvisningen får i flaggningssammanhang betydelse i den situation där ett företag är att anse som dotterföretag med stöd av nämnda regel i aktiebolagslagen och dotterföretaget förvärvar eller överlåter aktier i sådan omfattning att, om sammanläggning sker med de aktier som innehas av andra företag inom koncernen, något av gränsvärdena för anmälningsskyldighet passeras. För närvarande föreligger inte flaggningsskyldighet i sådana fall.

Hänvisningen till 1 kap. 6 § aktiebolagslagen innebär att det totala antalet röster för samtliga andelar i det ägda företaget skall minskas med antalet röster för aktier eller andelar som innehas på angivet sätt när det prövas om det föreligger ett koncernförhållande.

Paragrafen är ny. Ändringen är föranledd av artikel 6 i flaggningsdirektivet. Artikeln utgör ett undantag från den flaggningsskyldighet som i övrigt följer av direktivet. Om flaggningsskyldighet inträder för ett företag som ingår i en sådan företagsgrupp som enligt det sjunde bolagsrättsliga direktivet är skyldig att upprätta en sammanställd redovisning, behöver företaget inte anmäla förändringen om anmälningsskyldigheten i stället fullgörs av moderföretaget, eller om detta i sin tur är ett dotterföretag, dess moderföretag. En förutsättning för att en sådan befrielse skall inträda är givetvis att företaget – eller dess moderföretag – faktiskt anmäler affären på föreskrivet sätt.

Regeringens förslag om att införa en ny koncerndefinition innebär bl.a. att aktiebolagslagens koncerndefinition ersätts med en definition som täcker de företagsgrupper som enligt det sjunde bolagsrättsliga direktivet är skyldiga att lämna en sammanställd redovisning. Enligt den nya koncerndefinitionen i aktiebolagslagen måste moderföretaget i en koncern vara ett svenskt aktiebolag. I det avseendet innebär således den nya koncerndefinitionen ingen skillnad mot vad som gäller för närvarande.

Undantagsbestämmelsen är tillämplig på en vidare krets än på sådana juridiska personer som omfattas av aktiebolagslagens koncerndefinition. Bestämmelsen är således tillämplig även i de fall där moderföretaget är en fysisk person eller en annan juridisk person än ett sådant aktiebolag som kan vara moderbolag enligt aktiebolagslagens koncerndefinition. Vidare kan ett moderföretag, oavsett om detta är en fysisk eller juridisk person, vara utländskt.

Finansdepartementet

Prop. 1995/96:62

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1995

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sahlin, Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Winberg, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Persson

Regeringen beslutar proposition 1995/96:62 Ändringar i kapitaltäckningsreglerna m.m.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande eller införlivar EG-regler med svensk rätt.	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag	2 kap. 4, 6 och 7 §§, 3 kap. 1 §, 4 kap. 9 §, 5 kap. 4 §, 6 kap. 8 §, 7 kap. 8 och 10 §§	392L0030, 392L0121 393L0006, 389L0299
Lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument	4 kap. 2 och 2a §§	388L0627

Remitterade lagförslaget

Prop. 1995/96:62

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag
dels att 2 kap. 4 och 7 §§ och 7 kap. 10 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 4 kap. 9 §, samt närmast före 4 kap. 9 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ och för valutakursrisker enligt 4 kap. 8 § som hänför sig till det handelslager som avses i 4 kap. 1 § beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar hänförliga till dessa

Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar hänförliga till dessa

1. normalt inte överstiger 5 % av summan av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen,
2. normalt inte överstiger ett belopp som motsvarar 15 miljoner ecu, samt
3. inte vid något tillfälle överstiger 6 % av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen och inte heller överstiger ett belopp som motsvarar 20 miljoner ecu.

7 §

Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet. Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande och det sammanlagda

Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet. Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande eller det sammanlagda

bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av institutets eget kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av *summan av* institutets *primära och supplementära* kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

Prop. 1995/96:62

4 kap.

Annan beräkningsmetod

9 §

Finansinspektionen får medge ett institut att vid beräkning av kapitalkravet för sådana marknadsrisker som avses i 2-4 §§ samt 8 §, använda annan metod än som där anges, om denna metod uppfyller de särskilda krav som regeringen föreskriver.

7 kap.

10 §

Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall ha betryggande system för registrering och klassificering av kreditrisker, för övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar *i verksamheten* samt för beräkning av institutets eller den finansiella företagsgruppens finansiella positioner vid varje tidpunkt. Ett institut och alla företag i en finansiell företagsgrupp skall vidare ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt stora exponeringar och gruppbaserad redovisning i denna lag efterlevs.

Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall ha betryggande system för

1. registrering och klassificering av kreditrisker,

2. övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar *samt av ränterisker i hela verksamheten*, samt

3. beräkning av institutets eller den finansiella företagsgruppens finansiella positioner vid varje tidpunkt.

Ett institut och alla företag i en finansiell företagsgrupp skall vidare ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt stora exponeringar och grupp-baserad redovisning i denna lag efterlevs.

Prop. 1995/96:62

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om
handel med finansiella instrument

Prop. 1995/96:62

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:980) om handel med
finansiella instrument

dels att 4 kap. 2 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 4 kap. 2 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
2 §²

Vid tillämpning av 1 § skall följande
aktier *likställas med* förvärvarens
eller överlåtarens egna, nämligen
sådana som ägs av

1. företag inom samma *koncern*
som förvärvaren eller överlåtaren,

2. den som innehar aktier i bolaget för förvärvarens eller överlåtarens
räkning,

3. den som med förvärvaren eller överlåtaren har träffat skriftlig
överenskommelse att genom samordnat utövande av rösträtten inta en
långsiktig gemensam hållning i fråga om bolagets förvaltning,

4. den, för vilkens aktier förvärvaren eller överlåtaren har fått eller
kommer att få utöva rösträtten,

5. make eller sambo till förvärvaren eller överlåtaren,

6. omyndiga barn som står under förvärvarens eller överlåtarens vårdnad.

*Med koncern avses i denna para-
graf vad som anges i 1 kap. 5 §
aktiebolagslagen (1975:1385).*

Vid tillämpning av 1 § skall följande
aktier *räknas som* förvärvarens eller
överlåtarens egna, nämligen sådana
som ägs av

1. företag *som kontrolleras av*
förvärvaren eller överlåtaren,

1. företag som kontrolleras av
förvärvaren eller överlåtaren,

*Med företag som kontrolleras
avses i denna paragraf ett företag i
vilket förvärvaren eller överlåtaren,
ensam eller tillsammans med annat
företag som är kontrollerat på
samma sätt,*

*a. innehar en majoritet av de
röster som tillkommer aktieägare
eller delägare, eller*

*b. har rätt att utse eller avsätta en
majoritet av befattningshavarna i
förvaltnings-, lednings- och
kontrollorganen och samtidigt är
aktieägare eller delägare i före-
taget, eller*

*c. är aktieägare eller delägare
och på grund av avtal med andra
aktieägare eller delägare i företaget
disponerar en majoritet av
röstetalet.*

Vid tillämpning av andra stycket

²Senaste lydelse 1994:803.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Prop. 1995/96:62

skall även beaktas rättigheter som tillkommer den som handlar i eget namn men för förvärvarens eller överlåtarens räkning eller ett ägar-kontrollerat företags räkning.

2 a §

Företag som ingår i en sådan företagsgrupp som avses i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:000) är befriade från anmälningsskyldighet enligt 1 § om anmälan görs av moderföretaget eller, om detta i sin tur är ett dotterföretag, av dess eget moderföretag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2 Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

dels att 2 kap. 4 och 7 §§ och 7 kap. 10 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 4 kap. 9 §, samt närmast före 4 kap. 9 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 4 §

Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ och för valutakursrisker enligt 4 kap. 8 § som hänför sig till det handelslager som avses i 4 kap. 1 § beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar hänförliga till dessa

Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar hänförliga till dessa

1. normalt inte överstiger 5 % av summan av institutets totala balansomsättning och totala åtaganden utanför balansräkningen,
2. normalt inte överstiger ett belopp som motsvarar 15 miljoner ecu, samt
3. inte vid något tillfälle överstiger 6 % av institutets totala balansomsättning och totala åtaganden utanför balansräkningen och inte heller överstiger ett belopp som motsvarar 20 miljoner ecu.

7 §

Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet. Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet

Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet. Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet

räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av institutets eget kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande eller det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av summan av institutets primära och supplementära kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

4 kap.

Annan beräkningsmetod

9 §

Finansinspektionen får medge ett institut att vid beräkning av kapitalkravet för sådana marknadsrisker som avses i 2-4 §§ samt 8 §, använda annan metod än som där anges, om denna metod uppfyller de särskilda krav som regeringen föreskriver.

7 kap.

10 §

Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall ha betryggande system för registrering och klassificering av kreditrisker, för övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar i verksamheten samt för beräkning av institutets eller den finansiella företagsgruppens finansiella positioner vid varje tidpunkt. Ett institut och alla företag i en finansiell företagsgrupp skall vidare ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv

Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall ha betryggande system för

1. registrering och klassificering av kreditrisker,

2. övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar samt av ränterisker i hela verksamheten, samt

3. beräkning av institutets eller den finansiella företagsgruppens finans-

Nuvarande lydelse

kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt stora exponeringar och gruppbaserad redovisning i denna lag efterlevs.

Föreslagen lydelse

iella positioner vid varje tidpunkt.

Prop. 1995/96:62

Ett institut och alla företag i en finansiell företagsgrupp skall vidare ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt stora exponeringar och gruppbaserad redovisning i denna lag efterlevs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Prop. 1995/96:62

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

dels att 4 kap. 2 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 4 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
2 §³

Vid tillämpning av 1 § skall följande aktier *likställas med* förvärvarens eller överlåtarens egna, nämligen sådana som ägs av

Vid tillämpning av 1 § skall följande aktier *räknas som* förvärvarens eller överlåtarens egna, nämligen sådana som ägs av

1. företag inom samma *koncern* som förvärvaren eller överlåtaren,

1. företag *som kontrolleras av* förvärvaren eller överlåtaren,

2. den som innehar aktier i bolaget för förvärvarens eller överlåtarens räkning,

3. den som med förvärvaren eller överlåtaren har träffat skriftlig överenskommelse att genom samordnat utövande av rösträtten inta en långsiktig gemensam hållning i fråga om bolagets förvaltning,

4. den, för vilkens aktier förvärvaren eller överlåtaren har fått eller kommer att få utöva rösträtten,

5. make eller sambo till förvärvaren eller överlåtaren,

6. omyndiga barn som står under förvärvarens eller överlåtarens vårdnad.

Med koncern avses i denna paragraf vad som anges i 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Med företag som kontrolleras avses i denna paragraf ett företag i vilket förvärvaren eller överlåtaren, ensam eller tillsammans med annat företag som är kontrollerat på samma sätt,

a. innehar en majoritet av de röster som tillkommer aktieägare eller

³Senaste lydelse 1994:803.

delägare, eller

b. har rätt att utse eller avsätta en majoritet av befattningshavarna i förvaltnings-, lednings- och kontrollorganen och samtidigt är aktieägare eller delägare i företaget, eller

c. är aktieägare eller delägare och på grund av avtal med andra aktieägare eller delägare i företaget disponerar en majoritet av röstetalet.

Vid tillämpning av andra stycket skall även beaktas rättigheter som tillkommer den som handlar i eget namn men för förvärvarens eller överlåtarens räkning eller ett ägar-kontrollerat företags räkning.

2 a §

Företag som ingår i en sådan företagsgrupp som avses i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:000) är befriade från anmälningsskyldighet enligt 1 § om anmälan görs av moderföretaget eller, om detta i sin tur är ett dotterföretag, av dess eget moderföretag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Prop. 1995/96:62

Lagrådet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1995-10-02

Närvarande: f.d. justitierådet Ulf Gad, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 21 september 1995 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag samt lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorerna Charlotte Wedberg och Mats Beckman samt kammarrättsassessorn Anders Cedhagen.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.